ISSN 0463-6309

Moteris

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1976
5
rugsėjis
spalis

TURINYS

A. Tyruolis	Lietuvaitė amerikiečių literatūroje	2
T. Pautieniūtė	Rauda (eil.)	4
P. Gaučys	Kaip moterys žiūri į vyrus	5
L. Li	Pirmoji šviesa	7
M. Anysas	Jogailos vedybos	9
H. Mošinskienė	Didžiosios meilės žemčiūgas	13
A. Pakalniškis	Vestuvės žemaičiuose	14
	Lietuviški vestuviniai papročiai	17
J. Valiūnas	Dvejonėmis nesiskųsi	18
• Moterys pasaulyje		19
• Lietuvoje		21
• Organizacinė veikla		23
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	24
• Sveikata		26
• Šeimininkių kampelis	Veda L. Murauskienė	27

ILIUSTRACIJOS

D. Tarabildienė	Iliustracijos	1
A. Tarabilda	Mergaitė	2
V. Černiauskaitė	Šokėjos	3
A. Makūnaitė	Liaudies daina	4
Fragonerd	Moteris	6
Giotto	Dante	6
R. Arbaitė	Peizažas	8
— • —	Krėvos pilies griuvėsiai	10
— • —	Kun. O. Jogailaitė	11
A. Merker	Lietuvaitė	12
L. Barysaitė	Iliustracija	13
A. Kučas	Vinjetė	13
B. Žilytė	Dainininkės	14
A. Makūnaitė	Moterys	16
N. Kentienė	Kompozicija	18
R. Arbaitė	Vizija	20
B. Jokūbonienė	Kompozicija	22

"MOTERIS" LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1976 m. Nr. 5 (113)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė
Z. DAUGVAINIENĖ — kalbos taisytoja, Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė,
I. KAIRIENĖ — skyriaus vedėja, L. MURAUSKIENĖ — skyriaus vedėja,
BRONĖ PABEDINSKIENĖ — administratorė.

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė "Tėviškės Žiburių" spaustuvė, 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3
Prenumerata metams $6.00; garbės prenumerata $10.00.
Viršelis — aukštaitiškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.
"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1976 No. 5 (113)
Printed by "Lights of Homeland" in Mississauga, Ont.

moteris

1976 5 (113)

STOVI ŽIRGELIAI PAKINKYTI . . .

Stovi žirgeliai pakinkyti,
Ant dvarelio sustatyti,
Jau sesutei čėsas
Į vežimą sėsti.

Senai būčiau ir įsėdus,
Pro vartelius išvažiavus,
Aukštai mano kaba
Rūtų vainikėlis.

— Išeik, išeik, motinėle,
Išnešk manik vainikėlį,
Mano vainikėlį
Žaliųjų rūtelių.

Motinėlė išeidama,
Vainikėlį išnešdama,
Taip ji graudžiai verkė,
Dukrelę leisdama.

— Ai dukrele. ar sugrįši,
Lelijėle, beg sugrįši,
Balta lelijėle,
Ar begu sugrįši?

— O aš grįžti nesugrįšiu,
O lankyti atlankysiu,
Savo motinėlei
Gero nedarysiu.

Iš Antano Juškos "Svotbinės dainos" 1883 m.

LIETUVAITĖ AMERIKIEČIŲ LITERATŪROJE

A. TYRUOLIS

A. TARABILDA MERGAITĖ

Masinė lietuvių emigracija į Ameriką davė progos ir amerikiečių rašytojams į savo kūrinius įtraukti lietuvius. Lietuvaitė ir aplamai lietuvė moteris ryškiau pavaizduota bent poroj amerikiečių romanų. Tų veikalų siužetai imti iš beveik to paties laikotarpio, iš šio šimtmečio pradžios, kai lietuviai Amerikoj buvo jau pastoviau įsikūrę arba ir naujos kartos atstovai ryžosi bandyti savo laimę naujajame žemyne. Ypatingo atgarsio susilaukė Upton Sinclairo veikalas "Džiunglės" (Jungle, 1906), kur pavaizduotas vienos lietuvių šeimos likimas, šeimos, dirbusios garsiose Čikagos skerdyklose. Šis romanas, kaip tezinis, parašytas iš tada madingo socialistinio autoriaus nusiteikimo. Kitas stambus kūrinys, Williamo Thomo Walsho "Iš viesulo" (Out of the Whirlwind, 1935) liko lyg ir pirmojo šešėlyje, gal dėl ribotesnio autoriaus garso, gal ir dėl pačios temos. Bet ir šį romaną gvildenantį tragišką įvykį, galima vadinti teziniu. Parašytas jis Naujosios Anglijos autoriaus kaip katalikų rašytojo. Šiuo tarpu bent į tų dviejų amerikiečių rašytojų pavaizduotą lietuvaitę ir metam žvilgsnį.

Vyriausias veikėjas Upton Sinclairo "Džiunglėse" yra Jurgis Rudkus. Šalia jo parodytos dar kelios lietuvės, bet iš jų, bene ryškiausiai, Rudkaus žmona Ona Lukošaitė. Tik čia pat reikia pastebėti, kad Sinclairo veikėjai pavaizduoti daugiau stereotipiškai be didesnio gilinimosi į jų vidaus pasaulį, ir būtent taip, kaip to reikalavo veikalo pobūdis pagal autoriaus pasaulėžiūrą.

Su kone visais "Džiunglių" lietuviais susitinkam jau pačioj romano pradžioj, kur pavaizduotos lietuviškos vestuvės ("veselija", kaip rašo pats autorius, duodamas lietuviškai ne tik tą žodį, bet ir daug kitų lietuviškų posakių, net ir tekstą vienos lietuviškos dainos "Sudiev, kvietkeli, tau brangiausias"). Onutė Lukošaitė, vos prieš metus atvykus iš Lietuvos į Ameriką su savo artimaisiais "laimės jieškoti", išteka dar visai jaunutė. Autorius, pats dalyvavęs toj "veselijoj", smulkiai ją aprašo, pavaizduodamas ano meto lietuvių vestuvinius papročius Amerikoj. Apie jaunamartės nuotaiką ir išvaizdą taip atsiliepia: "Jos akyse švietė nustebimas ir akių vokai virpėjo, o šiaipjau pablyškęs veidelis dabar buvo paraudęs. Ji dėvėjo ryškiai baltą muslino suknelę ir stangrų šydą, į kurį buvo įsegtos penkios popierinės ryškios spalvos rožės ir vienuolika šviesiai žalių rožės lapelių. Ji mūvėjo naujas baltas medvilnines pirštinaites, o stovėdama nustebus neramiai jas gniaužė. Lyg to visko jai buvo perdaug — jos veide galėjai matyti perdidelį susijaudinimą, ir visa jos povyza virpėjo. Ji buvo tokia jaunutė — dar ne pilnų šešiolikos metų — ir tokia mažytė savo amžiui, beveik vaikas... Pasigirsta muzika, o ji sėdi rankutes sudėjus prie širdies, kol ašaros pasirodo akyse, o jai lyg gėda jas nubraukti, tai tik galvą į šalį palenkus jas nupurto..." Jaunamartės ašaros ne tik dėl tokios retos valandos, bet gal ir dėl tų ekonominių rūpesčių, kurie, anot autoriaus, "graužė jos sielą dieną ir nedavė ramybės naktį". Nes jau iš anksto reikėjo apskaičiuoti, kaip reiks uždirbti "tuos penkiolika doleriu už salę, dvidešimt dolerių su ketvirčiu už antis, dvylika dolerių muzikantams, penkis dolerius bažnyčiai — ir taip be galo". Tik Jurgis ten pat apramina ją, sakydamas: "Mažyte, nesirūpink — viskas bus gerai. Kaip nors išsimokėsim. Aš dirbsiu sunkiau". (p. 19).

Deja, ir sunkiai dirbdamas skerdyklose, Jurgis negalėjo atsispirti prieš išnaudojimą, klastą ir apgaulę, prieš visas tas negeroves, kurias užtiko kone kiekvienam žingsny. Žalingos darbo sąlygos jau anksti pakir-

to Onutės sveikatą. Po pirmojo vaiko gimdymo jau po savaitės turėjo grįžti į darbą, bijodama netekti vietos, jau ir taip pralaimėjus savaitinį uždarbį. Po to sekę fiziniai negalavimai, būdingi ne vienai ten dirbusiai moteriai, būtų, anot autoriaus, reikalavę atitinkamo gydymo ir gal operacijos, bet kas tai išsigalės? Pagaliau, bijodama netekti darbo ir susilaukti visiško šeimos bankroto, Ona turi tenkinti "boso" užgaidas, kelis vakarus negrįždama namo ir tuo pačiu sukeldama rimtą šeimos krizę. Ir čia ekonominis spaudimas pasirodo besąs didesnis už dvasinį atsparumą. Jurgio "atsiskaitymas" su tuo "bosu" užtraukia jam kalėjimą, visišką darbo netekimą, pagaliau ir neseniai pirkto namo praradimą, nebegalint išmokėti skolų, ir šeimos patekimą į skurdų laužyną. Taip, didžiai vargingose sąlygose ne laiku gimdydama antrą vaiką, Ona baigia savo trumpą gyvenimą.

Sinclairo "Džiunglėse" viską apsprendžia ekonominės sąlygos, nepažabotas materializmas ir dorinio gyvenimo nuosmūkis. Kadangi romano veikėjai padaryti tų sąlygų aukomis, nieko daug negirdime apie jų vidaus gyvenimą, apie jų religinius bei etinius nusiteikimus, duodančius atsparos prieš anas gniuždančias sąlygas. Pagal tada madingą Darwino teoriją išlieka tik tie, kurie arba pakankamai fiziškai pajėgūs, arba kurie pasišvenčia kokiam idealui. Autorius leidžia Jurgiui išlikti anose nežmoniškose sąlygose tik dėlto, kad šis galėtų atsidėti socializmo skelbimui, kuriuo tikisi anas negeroves sugriauti.

Čia dar kyla klausimas, kiek Sinclairo "Džiunglėse" pavaizduota lietuvaitė turi lietuviškumo žymių. Be abejo, autorius, tada gyvendamas Čikagoj, turėjo progos susipažinti su nemaža lietuvių šeimų. Bet iš arčiau pažinti savo veikėjų vidaus gyvenimą turėjo būti permaža jo ten praleisto laiko. Dėl to Sinclair savo autobiografijoj ir prisipažįsta, kad "Ona buvo Corydon, kalbanti lietuviškai, bet šiaipjau be pakeitimų" (Corydon buvo pirmosios Sinclairo žmonos slapyvardis; tad jos gyvenimo ir charakterio bruožų yra tekę ir mūsų lietuvaitei, kurią iš tikrųjų galėjo pavaduoti ir kitos tautybės moteris, atstovaudama autoriaus teziniam veikalui).

Šviesesnes išsivadavimo galimybes ne tiek iš ekonominių, kiek iš etiškai painių gyvenimo pinklių rodo Williamo Thomo Walsho romanas "Iš viesulo" (Out of the whirlwind, 1935). Šis veikalas parašytas katalikų autoriaus iš katalikiško požiūrio ir kaip toks irgi galėtų būti rikiuojamas į tezinių romanų eilę. Jo pavadinimas imtas iš Šv. Rašto Jobo knygos (38 sk.): "Tada Viešpats atsakė Jobui iš viesulo ir kalbėjo: Kas tas, kurs taria neišmintingus žodžius. Apjuosk savo strėnas kaip vyras". Tada Jobas atsakė: "Dabar mano akys pamatė tave. Dėl to aš paimsiu save į ranką ir darysiu atgailą dulkėse ir pelenuose".

Tuos žodžius išskaitė romano veikėjas Stepas, būdamas kalėjime ir ten, po ankstesnio religinio indiferentizmo ir klaidžiojimų, pamatęs Amžinąją Šviesą. Romano siužetas imtas iš 1905 metų greičiausia realaus atsitikimo. Romano turinį sudaro vadinamas "meilės trikampis": lietuvaitę Janiną (Niną) Mateskaitę yra pamilęs Stepas Vieskevičius (pavardę pakeitęs į West), kilęs iš Lietuvos - Lenkijos istorinių sričių. Jo tėvas buvo lietuvis, bet motina lenkė. Niną yra pamilęs ir Kazimieras Pavlonis, josios nemėgiamas. Stepas su Nina galvoja, kaip Pavloniu nusikratyti. Tą nusikratymo "žygdarbį" — kas galėjo tikėti? — atlieka Nina, po to abu įsivelia į ilgą bylą, kur dėl kreivos konstablio priesaikos (politiniais sumetimais) ir Ninos išsigynimo Stepas nuteisiamas iki gyvos galvos, o Nina po kokių metų paleidžiama. Po 12 metų, kaltei pagaliau išaiškėjus, tūlam geraširdžiui žydui tarpininkaujant, Stepas paleidžiamas, o Nina miršta džiova. "Jos atgaila ir jo atleidimas ir abiejų gailestis drauge su viltimi vėl susitikti anapus mirties, rado tylią išraišką tame rankų susikabinime" prieš pat Ninai amžinai užmerkiant akis (p. 378).

Šio veikalo pagrindinė idėja išreikšta šiais autoriaus žodžiais romano gale: "Abu jie buvo taip sukurti, kad galėjo eiti drauge, jeigu tik būtų ėję su Dievu" (ten pat). Tad šį romaną, kaip minėta, galima irgi vadinti teziniu, ir jis yra gera pamoka mūsų jauniesiems: Meile nežaisk!

Ką galima daugiau pasakyti apie šio romano lietuvaitę? Jos motina buvo latvių liuteronų tikėjimo, katalikybę priėmus tik dėl vyro ir tik tol, kol šis mirė. Dėl to ir Nina tikėjimo atžvilgiu liko liberali, nors, tėvui mirus, motinos ir buvo atiduota vienuolyno globai. Gal dėl to ir Stepo motina įspėja sūnų perdaug nesidėti su lietuviais (nors pati buvo ištekėjusi už lietuvio!), nes "lietuviai visad buvo pusiau pagonys. Nieko gero iš to nebus" (p. 13).

Kadangi autoriaus simpatijos yra daugiau Stepo, negu Ninos pusėj, tad ir ją vaizduoja kaip kiek kaprizingą mergelę.

"Visą savo gyvenimą ji žiūrėjo į save kaip į nuolatinio žaidimo heroję, mokykloj, sanatorijoj, su mokiniais, su savo motina ir Kazimieru, po medžiu su Stepu, ir džiaugdavos, kad gali kone nuolat pakreipti ir su-

V. ČERNIAUSKAITĖ ŠOKĖJOS

kontroliuoti įvykius taip, kaip nori. Ji instinktyviai nustatė Stepą prieš Kazimierą, o po to užkūrė Kazimiero pavydą. Ji niekad negalėjo toleruoti ko nors pastovaus, nustatyto, statiško. Galbūt tai paaiškina, kodėl šiaušės prieš amžinojo Dievo, prieš Nekintančiojo sąvoką kintančių daiktų daugybėje. Gal net ir jos nenoras eiti į bažnyčią kilo iš neaiškaus jausmo, kad ne ji buvo viso to aktyvumo centras, bet tik aplinkybių taškas, ir labai mažas taškas" (p. 69).

Bet kad vienuolyne diegamas tikėjimas nebuvo išblėsęs, matyti ir iš to, kad po ano šiurpaus nusikaltimo ji instinktyviai bėgo pirmiausia į bažnyčią. "Vaikystės atsiminimai Bridgeporto vienuolyne užplūdo ją... Pažvelgus augštyn, ji pamatė Švenčiausios Širdies statulą, Kristaus figūrą, iškėlusią rankas, ir kiekvienos rankos delne buvo žaizda. Ji kone garsiai sukliko... Prieš didįjį altorių degė amžinoji liepsnelė, ir jos spalva atrodė kaip kraujas... Nina skaudžiai sudejavo ir išėjo iš bažnyčios" (p. 118).

Vėliau, po kiek metų, eidama išpažinties pas kun. Burkę, ji pasakė: "Atrodo, kad ne aš tai padariau. Kažkas vertė mane" (p. 359). Kunigas paaiškina, kad, nors šėtonas ir gundo, mes laisvi nusidėti ar nenusidėti. Bet atsisakymas kaltę sau vienai prisiimti kalbėtų ne tiek už paprastą bailumą, kiek už meilės nedalomumą. Tai ypač matom iš minėtos priešmirtinės scenos ("susitiksim kito pasaulio ir naujo rytmečio saulėteky", tariant R. Tagorės žodžiais). Tai rodytų ir Luizos Koben atsisakymas tekėti už Stepo, motyvuojant tuo, kad kas jau kartą mylėjo, su ta meile ir liks amžinai.

Nors dar anksčiau Nina nekartą buvo sakius, dargi pačiam sanatorijos kapelionui, kad Dievas ją vargina, kad ji nieko nenorinti girdėti apie Dievą, bet pagaliau ir ji išgirsta aną balsą "iš viesulo", į ją prabylantį gyvai ir neatsispiriamai. Jau išlaisvintam Stepui kun. Burke gali pasakyti: "Vakar ji susitaikė su Dievu, ir galėtum nustebti dėl to pasikeitimo, kurs įvyko joje". Be abejo, į tą pusę ją pastūmėjo ir Stepo pavyzdys, kurs dar kalėjime buvo išgirdęs aną balsą, net tuo metu, kai buvo pagunda jam tapti socialistu ar komunistu.

Paskutinieji Ninos žodžiai Stepui buvo: "O, kad galėtume viską pradėti iš naujo. Kaip viskas būtų kitaip". Nes viename "kvailame laiške", kaip autorius sako, ji buvo turbūt ne taip jau tuščiai rašius: "Aš jaučiu, kad mūsų meilė yra amžina, nemirštanti niekad" (p. 478).

Baigiant tenka pasakyti, kad Sinclairo veikalo lietuvaitė, be savo kaltės tampa aplinkos ir ekonominių bei materialinių sąlygų auka be jokios antgamtinio pasaulio prošvaistės, tuo tarpu kai Walsho kūrinio lietuvaitė iš savo kaltės, augštesnei malonei padedant, išsivaduoja ir žemės kelionę baigia su antgamtinio gyvenimo viltimi.

A. MAKŪNAITĖ LIAUDIES DAINA

TERESĖ PAUTIENIŪTĖ

RAUDA

O, tėveli, tėvužėli,
kada tu pasenai,
kada tu sulinkai,
žaliūkėli?

Kai išėjau ant viešo kelio,
ant ilgojo,
sodas žiedais liūliavo.
Kol nuėjau,
kol parėjau,
tik lapeliai virpėjo,
tik obuolėliai nukritę
žemelėje džiūvo.

O tėveli tėvužėli,
kada tu pasenai,
motule sengalvėle,
kada tu pražilai?

Kai išėjau
į žalią girią, į tolimą,
linai žydėjo.
Kol nuėjau,
kol parėjau,
nemačiau,
kada linus išaudė,
drobules sudėvėjo
O, motule motinėle,
kada tu pražilai,
kada tu nutilai,
čiuolbuonėle?

(Iš "Lyg nebūtų rytojaus")

KAIP MOTERYS ŽIŪRI Į VYRUS

P. GAUČYS

Tokia tema rašant būtinai turime atsiminti ką moterys yra pasakiusios apie vyrus, o tai skatina vertinti kiekvieną tų vyrų, apie kuriuos buvo kas nors esmingo pasakyta. Iš visų menų literatūra tam yra geriausias šaltinis: romanai, atsiminimai, biografijos, poezija, ypač moterų sukurta. Ne vien tik todėl, ką jų autorės pasako apie save pačias, bet ir kaip jų personažai ir temos vaizduoja vyrą, kurį jos pasirinko kaip tikslą ar kaip priemonę pasireikšti.

Šiaurės Europoje ir Amerikoje vyrų ir moterų draugavimas yra įprastas dalykas ir nekelia ypatingų problemų, tačiau vakarų ir pietų Europoje ir Amerikoje vyriškis labiau žinomas kaip šeimos žmogus (tėvas, brolis, vyras, meilužis) nei kaip draugas. Pietietės moterys ligi dabar neturėjo draugų, imant plačia žodžio draugystė prasme. Ir jeigu dabar jau turi, tai todėl, kad augštųjų mokslų ir specialios studijos įgalina vyrus ir moteris sugyventi už šeimos ir meilės ribų, nors dažniausia draugystė tarp skirtingų lyčių baigiasi vedybomis.

Kiekviena moteris apie vyriškį turi savo asmeninį ir nepaperkamą supratimą ir moterims nieko nepadeda svetima patirtis, nors jų seserų ir draugių patirtis būtų labai autoritetinga ir patikima. Ar tai pasitarnauja ar ne abiejų lyčių suartėjimui, niekas tikrai nežino, nes kiekvienu atveju reikalas įgauna jam vienam būdingą kryptį. Tuo būdu, jeigu moteris rašytoja pasakoja gyvenimą jos stebimo asmens, kurį ji tariasi pagrindinai pažįstanti, mum lieka abejonė ar ji savo sprendimą panaudos apibendrinimui, ar tik siauram ypatingumui aptarti. To nepaisant, ji nusipelno pagarbos už savo įnašą į bendrą savo antagonisto pažinimą.

Mes bijome, kad moteris rašytoja kurdama vyrų tipus, nepasielgtų taip kaip beveik visada padaro vyrai rašytojai kurdami moteriškus tipus: sukeičia ar iškraipo, ar išaugština. Skaitydamos vyrų parašytus romanus, daugelis moterų juokiasi, jeigu nepasipiktina iš vaizdavimo kaikurių moteriškų charakterių, kurie, anot jų, tegali būti tik vyro galvoje, o ne tikrovėje. Be abejonės, jos išskiria ypatingus atvejus, nes, anot jų, genialumas ar intuicija, ar abu kartu — nesiskaito. Jos šaiposi iš daugelio labai absurdiškai reaguojančių moterų, kurias atvaizdavo vyrai rašytojai. Dar nelabai seniai buvo kalbama apie "nesuprastą moterį", apie bergždžias pastangas "suprasti" moterį. Ir tai rašė, tvirtina moterys, vyrai, įpratę bendrauti su moterimis, geri jų draugai ir mylėtojai. Kodėl? Tikriausiai todėl, kad nežiūrėjo į jas objektyviai, bet pro savo vyrų prizmę, atseit, perkeisdami tiesą, kurią saviškai išaiškino. Romanuose buvo protagonisčių, kurios atrodė pamišusios, ne vien isterikės (kurių, deja, labai daug). Tikrovėje jos tokios nebuvo, nes jų stebėtojai ar aprašinėtojai jų nesuprato.

Šios pastabos verčia galvoti ir bijoti, kad panašiai elgsis ir moteris rašytoja, kad jos vaizduojami vyrai bus labai mažai tikroviški, panašiai kaip vyrų rašytojų aprašomos moterys. Dabar, kai abiejų lyčių bendravimas yra dažnas ir nuolatinis, turima daugiau galimybių išvengti klaidų ir geriau įžvelgti. Socialinio gyvenimo stilius griežtai pakito, abipusiai santykiai patapo daug paprastesni, laisvesni, nuoširdesni. Dabar mažiau grakštumo ir nebėra jokių paslapčių. Dabartinė jaunuomenė nebeturi jokių tarpusavio slėpinių. Ar tuo kas laimima, ar prarandama? Tai tikra paslaptis. Kiekvienu atveju, laimi sveikata, draugiškumas, prisirišimas. Neskaitant išimčių, dabarties vyrai ir moterys gali saugiai sugyventi. Apgavysčių ir nusivylimo, dažnai pasitaikydavusių po neišskiriamų jungtuvių, dabar nebėra. Nors tai neužtikrina pastovios laimės, nes jai pasiekti ir užtikrinti reikia dar kai ko daugiau, nei gero tarpusavio pasižinimo: reikia meilės, reikia mokėti mylėti virš viso kas nėra malonu. Ir tokia būtinybė yra susijusi su protingu panaudojimu dorybių, kurių nereikia palikti nepanaudotų, jeigu susituokėliai siekia gero sugyvenimo.

Kartais moteris susidaro idealą vyro, kuris turi ypatybių retai pasitaikančių gyvenime. Ir priešingai, moteris baisiai bijo susitikti su vyru, kuris gali būti panašus tėvui, nesugebėjusiam vertai tokiu būti, ar broliui, nepateisinusiam vilčių, ar niekingam giminaičiui. Įžengdama į jaunystę mergaitė jau nešiojasi savyje savo vyrą, tą, kurį trokšta mylėti ir kuriam su visa savo iliuzija ir švelnumu nori atsiduoti. Vyriškis, kurį matė savo namuose, gali nulemti merginos, linkusios mylėti, būsimą kelią. Visa tai puikiai žino psichiatrai, kurie begydydami kaikurias ligones, patvirtina teigiamą ar žalingą įtaką, kurią šeimos vyriškis paliko moteriškoje sieloje. Kiek moterys pridaro beprotybių dėl blogos tėvo ar brolio laikysenos! Ir anais laikais, kiek įvykdavo sutuoktuvių, norint mergaitei pasprukti iš namų ar pabėgti nuo nelemto tėvo ar brolio. Geriausiais, teigiamais atvejais, taip pat pernelyg didelis susižavėjimas sekmingu, gabiu, globojančiu tėvu, sugadina sugyvenimą su vyru, kuris visiškai į jį nepanašus ir kurio ydų negali jam atleisti žmona, kurios gy-

FRAGONARD MOTERIS

venimas nesąmoningai vyksta lyginant vyrą su tėvu. Namų židinys turi nepaprastai didelę reikšmę vaikų gyvenimui. Aišku, dabar židinio kaip ir nebėra, nes niekas nebenori būti namie.

Daugelis jaunų moterų rašytojų rašo apie vyriškį žodžius, nuo kurių raudonuotų mūsų motinos: kaip veislinį ar kaip malonumų šaltinį. Gal už tai negalima jų barti, nes kartais tai parašoma labai patraukliai ir meniškai. Jų stilius, kaip ir visų rašytojų, derinasi su laiko reikalavimais. Imant tik tarptautinio garso rašytojas, kaip pvz., Francoise Sagan, Pamela Moore, Rosa Mc Cullers, yra daugelio skaitomos ir turi nepaprastą pasisekimą. Kai jaunolis baramas už netinkamą laikyseną ar kai mokinys neprileidžiamas prie egzaminų, juk dalį atsakomybės už tai turi prisiimti ir suaugusieji ir jo mokytojai.

Norėdamos išlyginti nesąmonių pusiausvyrą, kitos rašytojos, vadinamos "rožinės literatūros" kūrėjos, vyrus parodo kvailų kvailiausius. Tarp barbaro ir merginko, kuriuos mums paliko anglų rašytojas Lawrence, ir komiško kavalieriaus, kuriuos rodo gausybėje saldžiai nuobodžių puslapių, daug kas bevelija barbarą. Mat, žmogaus būtybėje telpa abu: brutalus ir komiškas pradai, nes, galiausiai, visa priklauso nuo jo partnerės. Taip kitas ar kita gauna tai, ką duoda, ar ką priverčia duoti. Čia nekalbama apie nenormalias būtybes, bet apie tariamai paprastus asmenis, kurių visur pilna.

Yra moterų sociologių, kurios pataria moterims pastudijuoti vyriškį tokį, koks jis yra, nesikišant į jo asmenybę, nemėginant jo įtakoti, priimant tokį koks yra, kad pagrindinai jį pažintų. Gal tada, jos sako, pamatys, kad jam reikia duoti tai, ko jis reikalauja iš vedybų.

Vyras, kurį atvaizduoja prancūzė, amerikietė ar japonė, skiriasi nuo lietuvės. Tačiau aišku, visi turi bendrą lytį ir jos reikalavimus. Ir tuo savo reagavimu yra lygūs, visų moterų akyse vienodai reiškiasi.

Dėl mum nežinomų iškrypimo priežasčių, vyrai tiki, kad jie moterims labiau patinka, kai būna drąsūs, energingi, smurtingi, begėdžiai, patinai. Ir šiam pastarajam žodžiui priskiria aibę pasibaisėtinų veiksmų. Teisybė, daugybė moterų, kurias šiuo atveju galima pavadinti patelėmis — tokie vyrai patinka. Gal todėl, kad mūsų civilizacijoje jie labai negausūs. Tačiau kitoms moterims, kurios dėlto nenustoja būti patelėmis, bet kurios savo išsilavinimu ir protu nugalėjo padermės pradmenį, patinka švelnūs, taurūs, dvasingi vyrai ir tokie stiprūs, jog atrodo silni jų glėbyje. Nuostabus motiniškas instinktas kartais moterims iškrečia pokštus, pavyzdžiui, kai paskatina jas jaustis motinomis savo vyrų. Šis tarpsnis, kaikuriems vyrams nepaprastai patogus, be abejonės, yra žalingas, nes iškraipo pagrindinius žmonių visuomenės principus, iškraipo vertybes ir sujaukia jausmus ir, galiausiai, atneša nelaimę. Besimylintiems yra būtina draugystė. Moterų sociologių tvirtinimu, tikra draugystė, kuri ištrina ir pakeičia meilingo susijungimo ilgesį, esanti svarbiausias tarp abiejų lyčių veiksnys. Nes, anot jų, kai erotinis girtumas nuslūgsta ir įeina į kasdienio sugyvenimo vėžes, tai — kas jungia, riša, visam laikui išlaiko vyrą su jo žmona — yra draugystė. Tai nereiškia, kad visos poros meilę išsikeičia į draugystę, pakeisdamos meilingąjį patrauklumą. Yra santuokų, kuriose lytinė veikla išlieka per visą gyvenimą.

Labai dažnai šio krašto ir užsienio piktybiniai žur-

GIOTTO DANTE

nalai (laimei, lietuviai tokių neturi!), kuriuos leidžia ir redaguoja vyrai, blogai supranta moteris ir jas niekina; "specialiai moterims", skelbia papiktinančias anketas, raginančias pasisakyti kaip jos įsivaizduoja idealų vyrą. Beskaitant tokias anketas ima juokas ir gailesys. Gerai, kad vėliau gyvenimas pasistengia išardyti idealistinę padangtę, jose pasisakiusioms suteikdamas vyrą, nieku nepanašų į tą, apie kokį jos sakėsi svajojančios. Buvo laikai kada buvo tvirtinama, kad juo negražesnis vyras, juos jis dailesnis. Kodėl negražus vyras galėjo moterims atstoti dailų vyrą? Nors atrodo, labai sunku tokius asmenis pamilti, bet, matyti, jie turėjo daug patrauklesnių dorybių, žinodami neturį grožio, valingai ar nesąmoningai didina savo apžavus, duoda daugiau ir kartais netgi sutinka gauti mažiau. Nors atrodo keista, bet buvo moterų, kurios vengė gražių vyrų, bijodamos juos pamilti. Aplamai imant, vyrai taip nesielgė, tuo parodydami didesnę nuovoką.

Trumpai apibendrinant šį nukrypimą nuo temos. kurią labai sunku nenuginčijamai konkretizuoti, reikia pasakyti, kad moters matomas vyriškis ne visiškai atitinka vyro tiesą. Moterys pažįsta vyriškį, žavisi jo išvaizda, myli jo dvasines ypatybes, vertina jo būdą, tačiau... ar šis vyriškis yra lygiai vienodas visoms moterims, kurias jis sutinka savo kelyje? Ne, griežtai ne. Netgi jo būdo ypatybės: šykštumas, duosnumas, pavydulingumas, išlaidumas, piktumas, įtarumas, yra ir nėra vienodai vertinamos jį mylinčios moters. Nereikia užmiršti, kad mylėti reiškia atsiduoti, duoti geriausia ką turi, save pralenkti. Jeigu moterys stipriai to laikosi, priklauso nuo to, ką jos pamilsta. Jos gali suminkštėti ir tapti monotoniškom arba pralenkti save ir patapti savo meilės herojėmis.

Moters asmenybės veiksmingumas taip pat priklauso ir nuo jos palydovo. Jeigu jis ją priima tokią, kokia ji yra, pagelbėdamas išvystyti jos savaimingą asmenybę, ji gali pasiekti beveik tobulumo. Tačiau, jeigu jis nori palenkti, padaryti sau panašia dėl tariamos jai meilės, nors iš tikrųjų joje jis temyli tik patį save, ji greitai susmunka ir patampa vulgari. Ištikimybė vyrui ar moteriai yra laimės laidas. Laimė nėra vieno-os reikalas, ji yra abiejų. Ir kiekvienas tų dviejų turi gerbti kitą, jeigu jį-ją myli.

Trumpo straipsnio ribose neįmanoma pateikti tokią plačią bibliografiją, kokios reikalautų ši tema. Tačiau primenu "Moters" skaitytojoms pavardes tokių anglų ir amerikiečių rašytojų kaip Emily Brontė, kuriai didžiulę įtaką darė jos tėvas ir brolis; Katherine Mansfield, patyrusią savo vyro įtaką; Rosamond Lehmann — brolio įtaką; Virginia Woolf — savo vyro įtaką; Victoria Sackeville-West — irgi savo vyro; Rosa Mac Cullers, Pamela Moor; prancūzės: Anna de Noailles — savo tėvo, Simone Beauvoir — savo vyro rašytojo ir filosofo Sartre'o, Colette — irgi savo vyro; italės: Anna Maria Ortese ir Gianna Mancini; ispanę: Elena Quiroga ir lietuves: Šatrijos Raganą ir Sofiją Čiurlionienę.

PIRMOJI ŠVIESA

LAUREE LEE

(Sulietuvino D. Sadūnaitė)

RUDENS ORAS buvo man dar vis naujenybė. Dienos buvo šaltos ir pūtė smarkūs, priekabingi vėjai. Mama išvyko aplankyti tėvo. Ji išvažiavo kažkur toli, ir paties to jos išvykimo nebeprisimenu. Vien tiktai mergaitės (mano seserys) liko namie mus, mažuosius prižiūrėti. Apsikrovusios šluotomis ir indams šluostyti rankšluosčiais, nuolat besiginčydamos, jos stengėsi palaikyti namuose tvarką. Ir vakarais suguldydavo mus į lovą bet kaip.

*

Atsimenu, kai išgirdau žmones kalbant, jog pasaulio pabaiga artėja, lengvai tuo įtikėjau. Iš viso ko, juk taip ir atrodė, jog artėjame į pasaulio pabaigą. Dangus buvo žemas su neramiais, juodais viesulingais debesimis. Miškas ūžė dieną ir naktį, išjudindamas didelius okeanus garso.

Vieną vakarą, kai buvome susėdę aplink virtuvės stalą — ir su pagalba geriausių bronzinių žvakidžių lukštenome riešutus, mūsų Marjorie sugrįžo iš miesto. Blizgėdama nuo lietaus, ji įėjo į virtuvę nešina duona ir bulkutėmis. Ji buvo labai išblyškusi.

"Karas pasibaigė", pagaliau ji prabilo į mus.

"Negali būti! šūktelėjo Dorothy.

"Jie man pranešė apie tai krautuėje. Va, ir slyvų džiovintų gavau dykai". Ji padavė mums maišelį džiovintų slyvų, kurias tuoj suvalgėme.

Tada mergaitės paruošė arbatą ir visi mes susėdę aplink stalą šnekėjomės apie tai, ką reiškia karo pabaiga. Ir kažkaip, aš pradėjau įsivaizduoti, jog dabar ateis kartu ir pasaulio pabaiga. Juk visas mano gyvenimas buvo karas; ir karas buvo pasaulis. Dabar karas baigėsi ir pasaulio pabaiga atėjo. — — —

*

Baigėsi karas ir vėl gyvenome taikoje. Bet tame pasikeitime aš neįžiūrėjau jokio skirtumo. Mama sugrįžo namo ir papasakojo mums daug keistų dalykų: kaip karui pasibaigus žmonės bučiavo vieni kitus gatvėje. Ir aš galvojau sau, kas gi ištikrųjų yra toji taika? Maisto skonis juk visai nepasikeitė, su taikos atėjimu jis tapo nei skanesnis, nei neskanesnis. O vanduo, atneštas iš šulinio kieme, buvo lygiai toks pat šaltas, kaip ir anksčiau. Namas, kuriame gyvenome nei sugriuvo, nei padidėjo. Atėjo žiema, pilna tamsaus ir alkano liūdnumo, ir kaimas prisipildė nepažįstamais vyrais — kareiviais; jie stoviniavo besikasydami gatvėse, rūkydami pypkes, ir tyliai susimąstę žiūrėjo į daržus.

*

Kažkaip man sunku buvo įtikėti į šitą taiką — ir tiek! Ji neatnešė nei angelų, nei kokių tenai ypatingesnių paaiškinimų. Ji visai nepakeitė nei mano dienų, nei naktų — net purvo nepaauksino kieme. Vienu žodžiu, ji nebuvo verta mano dėmesio ir aš greitai pamiršau apie ją grįždamas prie savo įprastinių užsiėmimų.

Daržas siūlė man savo pilnus piktžolių kampus,

pajuodavusius kopūstus, savo akmenis ir gėlių stiebus. Namai — savo karštas ir šaltas zonas, tamsias skyles ir kalbančias lentas, siūlė savo siaubingas sritis, kaip kad ir savo palaimingą prieglobstį. Su ta savo nesuskaitoma eile daiktų ir ornamentų, kurie atsidarydavo ir užsidarydavo, braškėdavo, dejuodavo, skambėdavo - dainuodavo, čia įbrėždavo, čia įpiaudavo arba nudegindavo ranką. Sukdavosi, nukrisdavo iš vietos, arba visai subyrėdavo į gabaliukus. Atsimenu, namuose buvo ir pipirais kvepianti spinta, rūsys, pianinas, vorai ir voratinkliai. Buvo mano broliai — ir ta amžina, nesibaigianti ir visada mane guodžianti moterų artuma.

*

Tuo laiku aš dar vis miegodavau su Motina. Tame ir buvo visa gyvenimo prasmė, bent taip man tada atrodė. Mūsų miegamasis buvo pirmame augšte, miegojome ant matraso prikimšto vilnų nuošukomis. Lovoje, su žalvariniais stulpais ir užuolaidomis. Tuo metu kai aš, išskirtas iš visų šeimos narių, buvau jos — mūsų Mamos — sapnų kompanijonas. Išskirtas apdovanojimui didesnės meilės — ir tai buvo mano privilegija.

Ir taip, plačioje - erdvioje naktyje, prisiglaudęs prie jos tamsių plaukų miegojau ir snūduriavau, jausdamas jos kūno šilumą ir visiškai saugus jos artumoje ir jos lovoje. Atskirti nuo dienos ir nuo plotmės viso likusio namo — mes buvome kartu. Ir ta tamsa buvo man kaip slyvų medžio vaisius, sunki ir prinokusi palietimui. Tai buvo laiminga tamsa, pilna paprasto nuovargio, kai viskas, kas buvo aštru, suapvalėjo ir kai tas Mamos buvimas, kurio visada dūsavau ir ilgėjausi, nepabėgo nuo manęs: buvo čia pat.

*

Mama, atsimenu, išlaisvinta iš savo triukšmingos dienos, miegojo laiminga kaip vaikas, įsisupusi į savo naktinius marškinius ir nekaltai kvėpuodama, pripildydama pagalvį minkštais gėrimo garsais. Savo sapnų kelionėse ji laikė mane arti savęs: kaip parašiutą prie savo nugaros. Arba, apsiversdama ant kito šono apsupdavo mane savo pavargusiu kūnu — ir aš jaučiausi saugiai, kaip pelė šieno kūgyje.

Gilios ir pavydulingos buvo šios bežodės naktys, pilnos mieguistų garsų ir šilumos. Jos buvo mano paslaptis, kurią pavydžiai laikiau arti savęs per visą ilgą dienos budėjimą. Ir ši paslaptis kažkaip palaimingai išskyrė mane iš kitų šeimos narių. Man atrodė, kad tam naktis ir ateidavo: dėl manęs vieno. Nes aš juk buvau jos tamsos kunigaikštis. Tiktai aš vienas tuo metu pažinojau tą milžinišką bejėgiškumą Mamos miego, jos "numirusį" veidą, ir jos aklas, nuogas rankas. Auštant, kai ji kėlėsi ir svirduliuodama žengė į virtuvę, net ir tada aš nesijaučiau visiškai apleistas, bet įkritęs į tą naują slėnį (naują lizdą), kurį jos miegas man paliko, ir vėl užmigdavau: atsigulęs ant veido, tarp lavendro kvapų.

*

Aš tikėjau, jog šis dalinimasis jos lova, man esant trijų metų amžiaus, niekada nesibaigs. Juk nepažinojau nakties: bent tokios neprisimenu, kurią būčiau praleidęs toli nuo jos. Bet augau greitai ir jau nebebuvau mūsų šeimos kūdikėlis. Mano brolis Tony dabar buvo jauniausias ir laukė savo eilės. Kai pirmą kartą išgirdau šnabždant, jog kels mane į berniukų kambarį, negalėjau tuo patikėti. Juk Mama su ta mintimi niekada nesutiks. Kaip ji sugebės, kaip ji išdrįs praleisti naktį be manęs?

*

Ir taip mano seserys pradėjo pamažu mane raminti, guosti ir girti. "Tu jau dabar didelis, suaugęs vyras", jos sakė man. "Miegosi su savo broliais, su Haroldu ir su Jack. Na, ir ką tu apie tai manai?" jos klausė manęs žiūrėdamos man tiesiai į veidą. Ir ką aš turėjau apie tai manyti? Išskyrus, kad tai buvo neįtikėtinai žiauri žinia. Aš pradėjau šaukti ir rėkti ir taip laimėjau sau keletą naktų (mano paskutiniųjų) toje minkštoje pūkinėje Mamos lovoje. Tada mergaitės pakeitė savo melodiją. "Bus tik trumpam, Laurie. Paskui galėsi vėl grįžti pas Mamą". Nors aš nevisai tikėjau jų

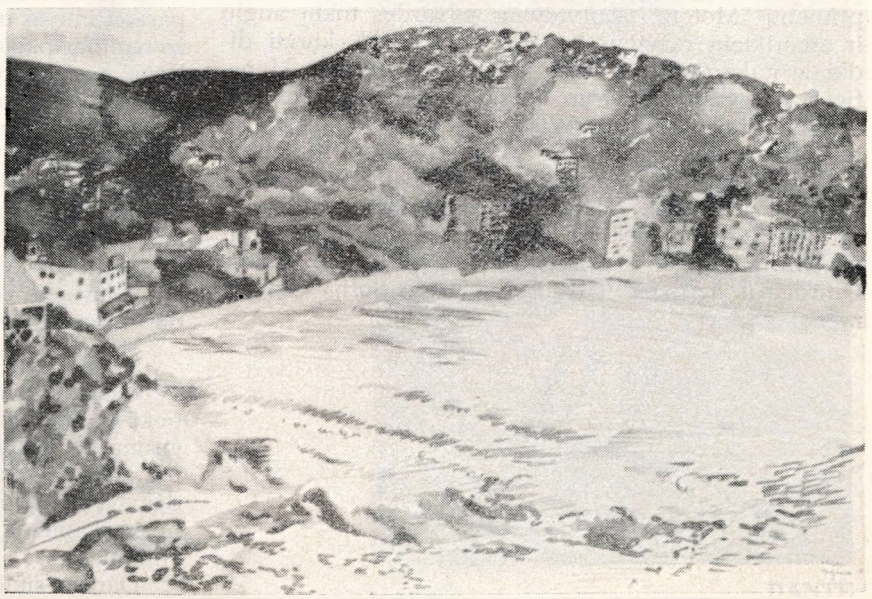

R. ARBAITĖ

PEISAŽAS

LENKIJOS KARALIAUS IR LIETUVOS DIDŽIOJO KUNIGAIKŠČIO JOGAILOS VEDYBOS

MARTYNAS ANYSAS

Grafaitė Anna Cilly, lenkiškai Cyleiska

Vladislovas — Jogaila, tuomet apie 54 m. amžiaus, vedė grafaitę Cilly grynai dinastiniais sumetimais norėdamas sustiprinti savo, po Jadvygos mirties labai susilpnėjusią, poziciją Lenkijos soste. Ji buvo nelegali anūkė Kazimiero Didžiojo, bet jos bobutės vedybos vėliau buvo legalizuotos.

Nebuvo sunku gauti reikalingą sutikimą, nes ją auginęs dėdė ir globėjas grafas Hermann Cilly su dideliu pasitenkinimu priėmė piršlius ir tuojau buvo sudaryta provizorinė sužadėtuvių sutartis. Kadangi grafaitė tekalbėjo vokiškai, ji turėjo aštuonis mėnesius mokintis lenkų kalbos, kad galėtų Krokuvos rūmuose kiek lenkiškai prabilti. Galutinės sužadėtuvės įvyko 1400 m. lapkričio mėnesį, o pačios vedybos tik po metų. Vainikuota ji buvo 1403 m. vasario 25 d. Krokuvoje, dalyvaujant jos motinai.

Krokuvos ponai karaliui buvo įkalbėję, kad Anna Cyleiska esanti taip pat graži kaip ir Jadvyga, bet kai ji atvyko į Krokuvą, pasirodė esanti tokia negraži, jog karalius nenorėjęs jos net matyti ir ilgai delsęs su vedybomis ir karūnavimu.

Naujoji karalienė nebuvo apdovanota valdovų talentais, kad galėtų išsikovoti politinės svarbos Krokuvos rūmuose ir lenkų politikoje. Dabar visa valdymo galia buvo karaliaus rankose, bent tiek, kiek ji nebuvo apribota lenkų magnatų, o užsienių politikos reikaluose savo nuomone jis dalinosi su Vytautu.

Nepasižymėdama grožiu ir moterišku grakštumu, Ona mažai tegalėjo vaidinti karalienės rolę, kuri jai tekdavo savo vyro nuolatinėse kelionėse. Suvažiavime Ofene 1411 m., kuriame dalyvavo ir karalienė, ji buvo karaliaus pasiųsta atgal į Krokuvą anksčiau, negu tai buvo reikalinga. Nors jos politinė rolė buvo nežymi, bet Prūsijos ordinas žinojo, kad ji jo nemėgsta ir yra priešiškai ir karingai prieš jį nusistačiusi. Ji nedarė jokių stabdymų, kai Vladislovas Jogaila ir Vytautas ruošėsi didžiajam karui su Ordinu, įvykusiu 1410 m.

1408 m. balandžio 8 d. karalienė Ona pagimdė dukterį Jadvygą, vėliau sužadėtą su Friedrich von Brandenburg. Dėl šių sužadėtuvių kilo daug politinių ginčų, iš įvairių pusių buvo reikalaujama jas panaikinti ir Jadvygą išleisti už Danijos karaliaus anūko, Pomeranijos hercogo. Tos visos spekuliacijos ir ginčai iš karto neteko reikšmės, kai vėliau, 1424 m. Jogailos ketvirtoji žmona nelauktai pagimdė sūnų. (Kunigaikštytė Jadvyga mirė neištekėjusi 1431 m. gruodžio 8 d.).

Karalienės Onos reputacija irgi neliko nepaliesta. Ji buvo kaltinama neištikimybe savo vyrui. Dėl šių kaltinimų sujudimas prieš karalienę Oną buvo toks didelis, jog reikėjo specialaus Gniezno arkivyskupo pareiškimo paneigiančio tuos kaltinimus.

Nesulaukusi ilgesnio amžiaus, karalienė Ona mirė 1416 m. kovo 21 d.

Elžbieta z Pilcia — Granowska

Nors Jogaila po Onos mirties jau buvo 68 metų amžiaus, jis buvo nusistatęs naujai vesti ir leidosi peršamas imperatoriaus Sigismundo anūkei, našlei hercogienei Elizabeth von Brabant und Luxemburg, kurios vyras buvo žuvęs Agincourto mūšyje. Bet ši ponia karaliui pranešė, jog ji nemananti dar kartą tekėti.

Pagal Livonijos ordino magistro Prūsijos ordino magistrui pranešimą, karalius tuo laiku piršosi ir Maskvos didžiojo kunigaikščio Vosyliaus II-jo, Vytauto anūko dukteriai. Piršlybos nepasisekusios, manoma, dėl tikybinių sumetimų.

1417 m. pradžioje, Vladislovui — Jogailai dalyvaujant medžioklėje Volunijoje, jį aplankė jo sesuo Aleksandra su savo vyru, Mazovijos kunigaikščiu Ziemovitu (tas pats, kuris buvo piršęsis karalienei Jadvygai). Aleksandros palydovių tarpe karalius pastebėjęs nevisai jauną moterį, kuri jam padariusi tokį didelį įspūdį, kad jis likęs jos tiesiog sužavėtas. Krokuvos rūmuose vėliau buvo leidžiamas gandas, jog Elžbieta jį užkerėjusi. Kunigaikštienė Aleksandra tai pastebėjusi ėmėsi piršlio rolės. Ši ponia buvo Otto z Pilcia, buvusio didžiosios Lenkijos storasto ir jo žmonos Jadvygos duktė, Granowski našlė.

Apie šitą ponią ėjo daug gandų Lenkijoje. Po savo tėvo mirties ji likusi žymaus turto paveldėtoja.

Augštajam lenkų luomui šios vedybos buvo nepageidaujamos, nes Granowska nebuvo iš jiems lygaus luomo ir ištekėdama už karaliaus ji galėjo savo žemos kilmės gimines arčiau pritraukti prie Lenkijos sosto ir atstumti patį augščiausią lenkų luomą. Be to, Elžbieta, kaip ir jos patronė Aleksandra, priklausė tai politinei krypčiai, kuri palankiai žiūrėjo į lenkų germanizavimą, manydamos, jog yra galimybės su Prūsijos ordinu susitarti. Elžbietos didžiausieji priešai, kurie jos vėlesnį karališką gyvenimą apkartino, buvo karaliaus sekretorius, fanatiškasis Zbygniew Olesnicki, ra-

---

šnekoms, bet kadangi Mama tylėjo ir nesakė nieko, tai aš daugiau ir nesipriešinau — ir dariau kaip liepiamas.

Tai buvo pati pirmoji išdavystė, kurią patyriau gyvenime, pirmas įvykis mano gyvenime, kuris vertė mane kietėti. Tai buvo taip pat ir mano pirmoji pamoka, švelniame, bet kartu ir negailestingame atmetime, kurį patyriau iš moterų. Niekas daugiau nieko man apie tai nesakė — ir aš susitaikiau su savo nauja padėtimi. Bet aš pasikeičiau: tapau kietesnis, šaltesnis ir nukreipiau savo dėmesį daugiau į išorinį pasaulį, kuris vis ir vis smarkiau ryškėjo man per miglas.

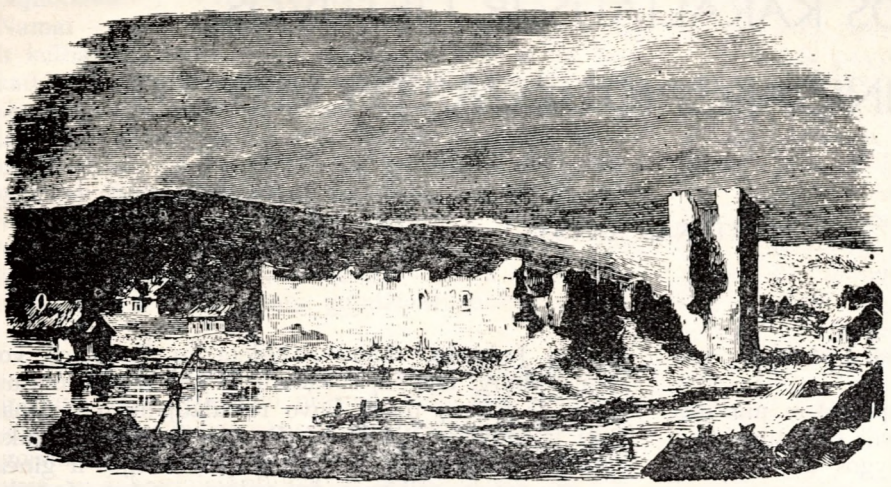

KRĖVOS PILIES GRIUVĖSIAI

19 amž. piešinys

šytojas Stanislaw Ciolek ir Krokuvos vyskupas Albert Jastrzębski.

Karalius Vladislovas — Jogaila, numatydamas šiuos sunkumus, Elžbietą Granowską vedė slapta tų pačių metų sausio 17 d. ir tik apie Velykas apie tai pranešęs Vytautui. Gegužės 1 d. karalius pas save pakvietęs Lembergo arkivyskupą, Krokuvos ir Chelmo vyskupus bei kelis magnatus ir jiems pareiškęs savo norą vesti ponią Granowską. Jie visi buvę tam priešingi, bet karalius nenusileidęs, ir sekančią dieną arkivyskupas vedybas palaiminęs.

Karštas ašaras lieję lenkų patriotai dėl šių nelygių vedybų, rašė Zbygniew Olesnicki. Dangus pyksta, vykstą ženklai bei stebuklai: karališkai porai iš bažnyčios grįžtant sulūžęs vežimo tekinys ir t.t.

Iš tų žinių matoma, koks fanatikas buvo tas Olesnicki, kuris Jogailos senatvėje ir jo pasekėjų laikotarpyje vedė Lenkijos reikalus.

Pagal Dlugosz vykę dar baisesni dalykai. Ir čia dangus pykęs, buvusi didelė audra su lietumi ir kruša. Kai karališkoji karieta įvažiavusi į mišką, iškart pasidarę tamsu ir prasidėjusi didelė audra su perkūnija ir žaibais. Vienas žaibas pataikęs į karališkąją karietą ir užmušęs keturis arklius ir du palydovus. Karalius buvęs žaibo pritrenktas ir ilgą laiką gulėjęs be sąmonės, o kai atsigavo, pasakęs, jog tai įvyko dėl jo nuodėmių. Keletą dienų jautęs skausmą rankose ir buvęs kiek apkurtęs. Dievobaimingi žmonės žiūrėjo į tai, kaip į Dievo pyktį už tai, kad karalius vedęs Elžbietą Granowską.

Lenkas Mackiewicz, kuris apie šias vedybas irgi rašė, pažymi, kad karalius šioms vedyboms turėjęs dispensą iš popiežiaus.

Iškilo Elžbietos vainikavimo klausimas. Didlenkiai bajorai, kurie iki tol skaitėsi Lenkijos reikalų vedėjai, prisibijojo, kad įkėlus sostan mažlenkę bajorę, karalius galįs visiškai patekti į mažlenkių įtaką ir tuomet Lenkijos valstybės svoris persikeltų iš šiaurės į pietus. Negalėdami sustabdyti šių nelygių vedybų, didlenkiai magnatai visomis jėgomis priešinosi bent Elžbietos vainikavimui. Karalius iš pradžių geruoju juos prašė dalyvauti jo žmonos vainikavime ir pripažinti jo žmoną karaliene. Magnatai atsakę, jog dėl lenkų tautos jie negalį to padaryti. Ir į pakartotinius karaliaus raginimus jie atsakė neigiamai.

Magnatai jam priminę, kad jie prieš ketveris metus Jedlnoje esą prisiekę pripažinti princesę Jadvygą lenkų karaliene po Vytauto globos ir, jeigu būtų vainikuota jo žmona Elžbieta, o karalius Vladislovas — Jogaila mirtų, lenkai turėtų dvi karalienes, kas galėtų sukelti daug nesantaikos. Baigdami jie prašę reikalą atidėti, kol visi magnatai susirinks.

"Tai turi tuojau įvykti, — piktai atsakęs karalius, — visvien ar Jums patinka ar ne". Magnatai taip pat supykę ir jam atsakę: "Jūs esate mūsų viešpats ir karalius, Jūs darykite ką norite. Jūs išde turite dar penkis vainikus, uždėkite Elžbietai vieną, du arba ir visus penkis kartu; tą Jūs galite padaryti moteriai, bet ne valstybei". "Tą mes ir padarysime, — atsakęs karalius, — ar Jums patinka ar ne". Magnatai piktai atsisveikinę su karalium (Raczinski, Cod. Lith., p. 385). Karalius pravedė savo norą: 1417 m. Lembergo arkivyskupas uždėjo Elžbietai karališką vainiką.

Elžbietos trumpas karališkas gyvenimas nebuvo išklotas rožėmis. Ji iš savo pusės stengėsi paveikti savo karališkąjį vyrą vesti švelnesnę politiką su Prūsijos ordinu. Tie karalienės vadinamieji "teutoniški palinkimai" susilaukė didelio pasipriešinimo iš Krokuvos vyskupo Alberto Jastrzębski, kurio aštuoni brolvaikiai buvo žuvę Žalgirio mūšyje ir dėlto jis atmesdavęs kiekvieną nuolaidesnį politinį žygį prieš Prūsijos ordiną. Jam pilnai pritarę lenkų kanceliarijos nariai: Olesnicki, Ciolek ir kiti.

Elžbieta, priklausydama Topor herbo bendruome-

nei, pageidavo, kad jos iš vedybų su Granowskiu kilęs sūnus būtų pakeltas į grafus. Buvę surašyti net reikalingieji dokumentai, bet vyskupas Jastrzębski, kaip lenkų kanceliarijos vedėjas, atsisakęs juos patvirtinti ir antspauduoti. Todėl karalienės pageidavimas neišsipildė.

Karalienės sveikatos stovis greitai blogėjęs. 1419 m. ji jau buvusi tokia silpna, jog jau nebegalėjusi karaliaus lydėti jo nuolatinėse kelionėse. Kitais metais, gegužės 12 d. ji mirė. Iki naujausių laikų buvo užsilikęs ją šmeižiantis pamfletas, parašytas jos priešo Ciolek (Roeppel — Caro, III, 467-478 psl.).

Nėra jokių žinių ar Vytautas į šį vedybinį ginčą buvo įsijungęs, nes kaip tik tuo metu mirė jo žmona Ona ir jis buvo užimtas savo naujomis vedybomis.

Alšėnų kunigaikštytė Sofija

Jogaila ir vėl nusistatė vesti, nežiūrint, kad buvo jau 70 su viršum metų amžiaus. Nepasisekus prisipiršti Bohemijos karalienei, jam 1421 m. lankantis Lietuvoje, Vytautas savo įprasta energija pradėjęs piršti jauną ir grožiu pasižyminčią buvusio Kijevo kunigaikščio Jono Algimanto dukterį, septyniolikmetę Sofiją. Kiek paūgėjusi ji buvusi Vytauto antros žmonos Julijonos globojama ir susipažinusi su Trakų ir Vilniaus rūmų gyvenimu. Piršlybos buvo sėkmingos, ir jau 1422 m. Naugarduko bažnyčioje įvyko 74 metų amžiaus karaliaus ir žydinčios jaunyste Sofijos sutuoktuvės. Jas nesutrukdė nei specialiai iš Krokuvos pasiųstas Zbygniew Olesnicki. Kunigaikštiškoji nuotaka prieš vedybas išsižadėjo pravoslavų ir priėmė Romos katalikų tikybą. Lenkų istorikų nuomone, Sofija buvusi įgimtos inteligencijos moteris, kuri greitai pradėjo vaidinti žymią rolę lenkų istorijoje.

1424 m. vasario 27 d. Krokuvoje įvyko prabangus Sofijos vainikavimas. Dalyvavo imperatorius Sigismund su žmona Barbora, danų karalius Eric, kuriam tuomet priklausė Švedija ir Norvegija, Bavarų hercogas Liudvikas, kardinolas Brandi, popiežiaus legatas Cezarini, Prūsijos ordino did. magistro atstovai ir daugelis įtakingų Lenkijos ir Silezijos magnatų. Sofiją vainikavo Lenkijos primas arkivyskupas Jastrzębski. Jos vyras jai ta proga užrašė įplaukų iš įvairių Lenkijos miestų ir žemių.

Tik Vytautas Sofijos vainikavimo iškilmėse nedalyvavo. Dlugosz aiškina, kad iš pykčio Sofijai, nes ji ji buvo apvylusi. Vytautas iš šių vedybų buvo tikėjęsis daug politinės naudos, manydamas, kad per Sofiją jis susidarysiąs Krokuvos rūmuose sau palankų organą, kuris jo pageidavimus tiesiogiai perduosiąs karaliui Jogailai ir kad naujoji karalienė būsianti atrama prieš Lenkijos kanceliarijos prelatų neribotą galią. Vytauto nuomone Sofija turėjusi jam būti dėkinga, kad jis ją iškėlė į Europos politinio pasaulio augštumą. Čia jis suklydo, nes ji labai greitai susibičiuliavo su kanceliarijos prelatais. Jos dėka į karališką kanceliariją grįžo anksčiau minėtas vyskupas Ciolek, kurį karalius buvo pašalinęs už pamfletų rašymą prieš karalienę Elžbietą. Jis pasidarė didelis karalienės rėmėjas.

1424 m. lakričio mėn. 76 metų amžiaus karaliui jo jaunoji žmona pagimdė sūnų, pakrikštytą Vladislovu. Sakoma kad karalius ir lenkų tauta džiūgavusi. Popiežius Martynas V-tasis buvo krikšto tėvu, atsiuntęs auksu siūtus aksominius krikšto drabužius. Did. kunigaikštis Vytautas ir jo antroji žmona Julijona padovanojo sidabrinį lopšelį ir 100 sidabro lazdelių.

Šis nelauktas šeimyninis įvykis iš pamatų pakeitė visas politines spekuliacijas ir ginčus dėl princesės Jadvygos vedybų, kuri iki tol skaitėsi neginčytina Lenkijos karališko sosto įpėdinė. Ir Vytauto planai subyrėjo, jeigu jis tikėjosi Lenkijos karališko vainiko Jogailai mirus ir nepalikus vyriškų įpėdinių. Dalis šių ginčų išsisprendė Jadvygos ankstyva mirtimi jai dar neištekėjus.

Pakviestas į naujagimio krikštynas, imperatorius Sigismund atsisakė atvykti, aiškindamas, jog jis turįs perdaug darbų. Did. kunigaikštis Vytautas neatvyko, nors atsiuntė minėtą lopšelį, nes buvo susipykęs ne vien su kanceliarijos prelatais, bet ir su pačia karaliene.

Karalienė Sofija arba Sonka, kaip lenkai ją vadino, 1426 m. pagimdė antrą sūnų, kuris buvo pakrikštytas Kazimieru - Henriku. O sekančiais metais ji pagimdė trečią sūnų, kuris irgi buvo pakrikštytas Kazimieru, kadangi pirmasis Kazimieras - Henrikas buvo miręs.

Dėl šio nepaprasto vaisingumo Jogailos gilioje senatvėje, buvo iškelti sunkūs įtarimai prieš karalienės vedybinę ištikimybę. Opozicija griebėsi drastiškų priemonių. Kadangi karalienė buvo jauna ir mėgdavo linksmai gyventi, ji buvo apkaltinta neištikimybe vyrui. Buvo tvirtinama, kad Vladislovas ir Kazimieras buvę ne Jogailos, o kurio nors iš 7 besilankančių karališkame dvare lenkų riterių vaikai. Kartu iškilo ir karaliaus sūnų legalumo klausimas.

Kaikurie tariamieji karalienės meilužiai buvo kali-

KUNIGAIKŠTYTĖ
ONA
JOGAILAITĖ
(1523 - 1596)

Iš senų graviūrų

nami, kiti paspėjo pabėgti į užsienį. Karalienė Sofija, visų apleista, sėdėjo vieniša Krokuvos rūmuose.

Dlugosz nemėgo nei Jogailos nei Vytauto ir dažnai apie vieną ir kitą rašė daug blogų ir net išgalvotų dalykų. Jis savo istorijoje (Dlugosz, XI, 498) rašė, kad Vytautas pats karalienę kaltinęs neištikimybe. Nesuprantama, dėl ko Vytautas turėjo šmeižti jo paties įpirštą savo giminaitę. Tuo jis negalėjo pasiekti jokių teigiamų rezultatų. Kaip jau anksčiau matėme, šie skundai buvo iškelti, sufalsifikuoti ir išpūsti lenkų opozicijos, norinčios sunaikinti karalienės poziciją ir kartu visiškai užkirsti Vytauto įtaką karaliui Jogailai (Roeppel — Caro, III, 498 psl.).

Bet vėliau Vytautas iš karto pradėjęs ginti karalienės garbę, norėdamas nuslopinti šį vedybinį skandalą. Aiškinama, kad Sofija buvo bėdoje, visų apleista ir pasmerkta, 1427 m. rašiusi did. Lietuvos kunigaikščiui Vytautui laišką prašydama jo užtarimo ir nuginčydama savo kaltę (Liet. Encikl., XXVIII, 268 psl.). Horodlės suvažiavime 1427 m. rugsėjo 14 d. buvo svarstyta karalienės byla ir ji buvo visai išteisinta. Po dviejų mėnesių, lapkričio 29 d., karalienė pagimdė trečiąjį sūnų, Kazimierą, ilgametį Lenkijos - Lietuvos valdovą.

Nors karalienė buvo išteisinta, bet buvo tęsiamas jos vaikų legalumo klausimas Lenkijos sostui paveldėti. Jogaila buvo išrinktas karaliumi tik jo asmeniui, bet ne jo paveldėtojams. Lenkų magnatai aiškino, kad abu Sofijos sūnūs buvo visai svetimos kilmės ir be jokios kraujo priemaišos iš piastų dinastijos, todėl juodu negalėjo turėti paveldėjimo teisių. Šias teises karalius ir karalienė turėjo išsipirkti iš lenkų magnatų ir seimo. Po ilgesnės abiejų valdovų kovos, Sieradžės suvažiavime Lenkiją valdą luomai sutiko pripažinti abiejų karalaičių teises į sostą.

Jauniausias sūnus Kazimieras, Lietuvos ponų delegacijai prašant, buvo nusiųstas į Lietuvą, čia buvo išrinktas did. Lietuvos kunigaikščiu ir Vilniaus vyskupo vainikuotas. Po vyresniojo brolio Vladislovo žuvimo mūšyje prie Varnos 1444 m., Kazimieras, motinai pageidaujant, grįžo į Lenkiją ir 1447 m. Krokuvoje buvo vainikuotas Lenkijos karaliumi. Kadangi jis prieš tai buvo pripažintas did. Lietuvos kunigaikščiu, jis iki savo gyvenimo galo valdė Lenkiją ir Lietuvą ir jam pasisekė atgauti žymią dalį Prūsijos ordino iš Lenkijos pagrobtų žemių.

Reikia dar pridėti, kad 1431 m. mirus Jogailos ir Onos Cileyskos dukteriai Jadvygai, Sofija buvo kaltinama nunuodijusi savo podukrą. Jieškodama politinio susitarimo su Jogailos jauniausiu broliu Švitrigaila, Sofija išleido savo seserį Mariją už Moldavijos valdovo Aleksandro sūnaus Elijo, Vytauto sesers Ringailės posūnio. Norėdamas įsitvirtinti prie Juodųjų jūrų, Vytautas prieš 1400 metus už minėto Aleksandro išleido savo seserį kaip antrą žmoną (pavadą). Kai apie 20 metų vėliau pasisuko Moldavijos politika kiton pusėn, Aleksandras atsiskyrė nuo savo žmonos Ringailės ir su didele pasoga ją grąžinęs Lietuvon. Vėlesniuose politiniuose sūkuriuose Elijas nužudęs savo pamotę, kai ji reikalavo paveldėjimo teisių savo ir Aleksandro sūnui.

Ir po Jogailos mirties Sofija energingai rūpinosi savo sūnų paveldėjimo teisėmis ir valdžios reikalais. Bet kai jos sūnus Kazimieras įsitvirtino Lenkijos - Lietuvos soste, jis nebeleido motinai dalyvauti politikoje. Tuomet Sofija pasitraukusi iš Krokuvos ir apsigyvenusi savo kraičio dvaruose, Sanokos žemėje. Čia ji turėjusi didelių pajamų, bet buvusi labai išlaidi, pasižymėjusi duosnumu remdama bažnyčią ir labdarybės įstaigas. Jos parėdymu Šv. Raštas pirmą kartą buvęs išverstas į lenkų kalbą.

Sofija mirusi Wavelio rūmuose pasiekusi 59 metus amžiaus. Dlugosz sako, kad ji mirusi persivalgiusi melonų. Buvo palaidota Wavelio katedros rūsyje.

Reikalą panagrinėjus aiškėja, kad Sofijos pasakiškas vaisingumas išėjo Lietuvos nenaudai, o Lenkijos naudai, nes gimus jos sūnums neteko reikšmės princesės Jadvygos sužadėtuvės su Friedrichu von Brandenburg, kuris pasidaręs Lenkijos karaliumi, be abejo, būtų pravedęs didelio masto germanizaciją Lenkijoje. Lenkų istorija tuomet būtų nuėjusi visai kitais keliais.

Lietuvai Sofija buvo nenaudinga, nes mirus Jogailai be įpėdinių, Lietuva greičiausiai būtų atsipalaidavusi nuo unijos su Lenkija, nes sunku tikėti, kad brandenburgietis būtų buvęs tiek galingas išlaikyti Lietuvą unijoje su Lenkija.

Atrodo, kad Jogaila nei prie vienos savo keturių žmonų nebuvo tikra meile prisirišęs. Išskyrus Gramowską, visos buvo kaltinamos vedybine neištikimybe.

(Apie Jogailos ir Jadvygos vedybas buvo spausdinta 1973 m. "Moters" žurnalo Nr. 5 ir Nr. 6. Dr. Martyno Anyso pomirtinio istorinio veikalo išleidimu rūpinasi šeima).

A. VITKAUSKAITĖ - MERKER LIETUVAITĖ

DIDŽIOSIOS MEILĖS

ŽEMČIŪGAS

HALINA DIDŽIULYTĖ - MOŠINSKIENĖ

— "Važiuoju šiandien ligoninėn. Pagaliau..." — Nenumatė mano dukrelė, kad eina į savo kūdikio laidotuves. Kas galėjo sulaikyti, įspėti? — "Tokia buvo Dievo valia..." — tyliai sušnabždėjo apkepusios lūpos ir motinos galva bejėgiai nusviro ant krūtinės ir skruostais nusirito dvi sunkios sunkios ašaros. —

Viešpats tarė: "... Savo glėbyje apsiaučiu tave baltų debesų minkštais pūkais. Neverk. Mano debesys verks už tave.

Jie aplies žemės derlių ir jis maitins alkanas motinas ir vaikus. —

Tavo skausmu aš pasotinsiu žemės daigus ir pražydės pačios nuostabiausios gėlės laukuose.

Bitės neš medų į avilius, skruzdėlės neš šapelius į skruzdėlynus, ir tavo ašaromis sudrėkinta žemė duos dvigubą derlių visiems kas gyvas".

... Baltą skaistų angelą Danielių, patį mažiausią angelėlį, Viešpats pasiėmė, kad pradžiugintų bočių prabočių vėlių menę.

Jis ten visų mylimiausias. Jis skrieja lengvutis, kaip gulbės pūkelis ir prisiglaudžia prie senolių skruosto... Jis šoka jiems linksmą šokį menės permatomuose rūmuose. Jis verčiasi kūlverstiais per galvytę, ir išgąsdinti prabočiai skuba jį pakelti.

Bet ar pagausi? — Jis jau nuskrido ir nutūpė ant tetos Miliutės galvos ir glosto jos praretėjusį viršugalvį. O proseneliui Antanui jis įsmunka užantin ir kažką ten gurinėja. Senelis nori jį apglėbti, bet Danielius jau nuskrido prie kito bočelio ir tempia jo žilą ūsą... Gi senolės Vandutė ir Aldutė šaukia: "Čia, pas mus!... Mes tau pataisysim kepurytę, ji nusmuko, sušalsi!..."

O ne! Danielius skuba pro menės langą ir pranyksta. Jis sėdasi į baltą debesėlį ir prašo: "Nešk mane pas mamą. Ten toks šiltas, saulėtas, žalumynuose paskendęs miestas... Nešk mane ten..." —

Skrieja debesėlis dieną naktį vėjų plėšomas, žaibų purtomas. Nusilpo, suskydo ir šnera: "Paskraidyk čia pats, kol mano draugai atskris tavęs pasiimti". Danielius iškėlė rankytes ir jaučia, kad jis pats vienas laikosi erdvėje. Jis taip linksmai suriko, kad jo balselis pavirto į šimtus žėrinčių akmenėlių. Ant vieno tokio akmenėlio jis nutūpė ir apsidairė.

Aplinkui žėrėjo žvaigždynų žvaigždynai, o pažvelgus žemyn — juoda gelmė. "Kaip toje tamsoje surasiu savo mamą?" — Žiūrėjo, dairėsi, staiga vienoj vietoj pamatė gelsvą silpną žiburėlį. Jis pradėjo leistis žemyn. Čia jį pagavo siaubinga vėtra ir vos nenumetė Danieliaus nuo jo spindinčio sosto. Bet jis tvirtai laikėsi ir dar žemiau nusileido. Pasitaisė nusmukusią

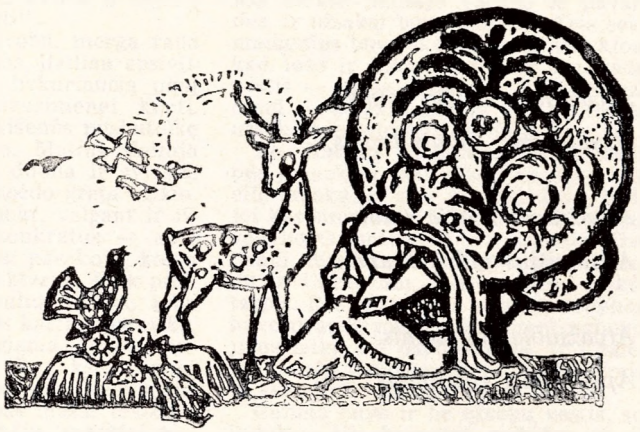

L. BARYSAITĖ ILIUSTRACIJA

kepurytę, apsitvarkė rūbelius ir vėl žemyn pažvelgė. ... Ir jis pamatė ištiestas rankas, kurios kaip baltų lelijų pražydusios taurės buvo sklidinos vandens. Ir jis išgirdo tyloje aidintį šauksmą — "Danieli, sūneli mano..." — Ir kiekvienas žodis sudrėkino jo lūpytes karčiu sūrumu. Ir nebepanoro jis iš ten pasitraukti, ir liko jis ten savo spindinčiame soste, šviesia žvaigžduote pakibęs ties motinos namais, kai naktis išskleidžia savo juodus aksomo sparnus. O dieną, jis baltu debesėliu apsisiautęs ten rymo ir mato visus visus, tik jo niekas nemato. — Tik motinos širdis jaučia, kad vistik jis yra kažkur...

O kai žemėje aušra prikelia pirmuosius paukštelius, kai ant mieguistų gėlių krenta rasos lašai, angelėlis Danielius įsisiaučia į savo balčiousią skarą ir su lėlis Danielius įsisiaučia į savo balčiausią skarą ir su mama sodino, ir savo nekaltomis lūpytėmis jas pabučiuoja. Ir jis tyliai tyliai dainuoja:

"Žydėkite, žydėkite gėlytės
Džiaugsmui mano brangiausios mamytės..." —

B. ŽILYTĖ

DAININININKĖS

*

* *

— *Labs vakars,*
Sesele viešnele,

Ant kokios parodos
Mus jaunas suprašei:

Ar žaliųjų
Rūtelių suskinti,

Ar rūtelių
Vainikėlį pinti,

Ar tave jauną
Į šalį išleisti?

— *Ai jūs, mano*
Seselės viešnelės,

Tai ant tokios parodos
Jumis jaunas suprašiau:

Tai žaliųjų
Rūtelių suskinti

Tai rūtelių
Vainikėlį pinti.

Tai mane jauną
Į šalį išleisti.

(Mergvakario daina)

ATVAŽIUOJA SVOČIA . . .

Atvažiuoja svočia ratais,
Užsidengus žaliais lapais,

Atvažiuoja svočia ratais,
Apsikaišius galvą krapais,

Atvažiuoja rogutėmis,
Apsikaišius rožutėmis.

Mūsų svočia baltarankėlė,
Pyragėlių kepėjėlė.

Mūsų svočiutė kaip roželė,
Jos pyragai kaip pusnelės.

Mūs svočiutė, kaip bitutė,
Jos alutis kaip midutis.

Tu svočiute, neskūpėk,
Uzbonėlį mums padėk.

Duok pabroliui uzbonėlį,
O kviesleliui sklėnytėlę.

(Daina apie svočią pjaustant karvojų po marčpiečio)
Iš Antano Juškos "Svotbinės dainos" 1883 m.

VESTUVĖS ŽEMAIČIUOSE

ALEKSANDRAS PAKALNIŠKIS

Čia aprašomi vestuvių papročiai tvarkė žmonių gyvenimą XIX a. antroje pusėje ir XX a. pirmame ketvirtyje. Ypač stipriai gyveniman įaugę jie buvo iš 19-tojo į 20-tą amžių pereinant. Pirmasis pasaulinis karas ir jo įnešti pasikeitimai palietė ir papročius. Jeigu anksčiau išimtys nuo nusistovėjusios tvarkos buvo retenybė, trečiame šio amžiaus dešimtmetyje jos pasidarė dažnu reiškiniu. Prieš 1940 metus į buvusius vestuvių papročius, ypač į zalėtas, buvo jau žiūrima kaip į juokingą senovėje praktikuotą dalyką.

Visas reikalas prasidėti galėjo piršlybomis. Kas nors pradėjo pasakoti vaikiui apie esančią kur nors tinkama partnerę vedyboms. Po to galėjo sekti sąvedybos — susipažinimas šventadienį arba turgaus dieną mieste. Jei patiko vienas antram, vaikis, pasiėmęs piršlį, važiavo tada į zalėtas.

Galėjo piršlybos ir nebūti reikalingos, nei sąvedybos, jeigu jaunieji patys susipažino ir, gal būt, jau buvo įsimylėje viens antrą. Tada vaikis pasikvietė ką nors į piršlius ir kartu su juo nuvažiavo pas savo išrinktąją. Jei netoli gyveno, nuėjo pėsčiom, bet abudu su piršliu. Zalėtos ir šiuo atveju buvo neišvengiamos.

Važiavo į zalėtas ir be sąvedybų, pas visai nepažįstamą. Buvo apsukrių piršlių, kurie žinojo visos plačios apylinkės, net gretimų parapijų, tekėti norinčias merginas. Į tokį kreipėsi vesti norįs jaunas ūkininkaitis, prašė išpiršti jam pačią. Piršlys tada vežė jį, viena savaitę pas vieną, kitą pas kitą, kol pataikė ten, kur jaunieji patiko vienas antram ir kur susiderino abiejų pusių reikalavimai turtiniais vedybų klausimais.

Šiaip ar taip, zalėtos buvo pirmoji ir normaliomis sąlygomis būtina oficiali vedybinio sandėrio pradžia. Be zalėtų vedėsi tik bežemiai, labai neturtingi, arba tie, kurie be tėvų palaiminimo tai darė, turtingam į neturtingą įsimylėjus.

Ūkininkaitis turėjo gražesnį arklį zalėtoms. Gražiais kinkymais pakinkė jį ir būtinai skambalą pririšo. Kai skambėjo keliu per sodą, visi suprato, kad zalėtininkai važiuoja ir mergos puolė prie langų žiūrėti, su plakančiom širdim, į kurį kiemą, gal pas ją.

Kai įvažiavo į sodybą, jaunasis pasiliko lauke prie arklio, o piršlys ėjo į vidų paklausti tėvus, ar įsileis nepražytą svečią. Tėvai pasiteiravo, kas jis toks, kiek žemės turi, ir, jei jo turtinė padėtis atitiko jų turtinę padėtį, davė sutikimą įsivesti jaunąjį.

Išėjo tada piršlys, pririšo arklį ir pašėrė, ir jau abudu ėjo į vidų.

Įėjusiu į trobą pasisveikino, atsisėdo ir šnekėjosi. Vedybų klausimo nelietė. Šnekėjosi apie orą, apie darbus. Tikslas buvo jauniesiems pamatyti vienas antrą.

Pusvalandį pasišnekėję, atsisveikino ir išėjo "važiuoti namo". Nuėjus prie arklio, vaikis pasakė piršliui, ar patiko jam merga. Jei nepatiko, atrišo arklį, susėdo ir išvažiavo. Jei patiko, piršlys vienas grįžo į vidu paklausti, ar patiko vaikis mergai. Jei ir jai patiko, mergos tėvas išėjo tada prie vaikio ir jau mandagiai kvietė jį atgal į vidų "arbatos išgerti".

Kai grįžo vaikis į trobą, mergą rado pasikeitusią drabužius, dailiau apsivilkusia, o motiną — bekuriančią ugnį arbatai virti ir kiaušinienei kepti. Piršlys ištraukė iš kišenės pusbutelkę ir pastatė ant stalo. Motina dėliojo lėkštes ir stiklines, duoną ir sviestą. Merga prie stalo atsisėdo greta vaikio.

Pasikalbėjimas dabar, valgant ir išgeriant, buvo jau konkretus — apie turtą. Jaunosios tėvai pasakojo, kokią pasogą duos savo dukteriai, kiek pinigais kiek kokiu gyvulių, vežimų arba ūkio padargų. Piršlys kartais pareiškė, kad per mažai duodama, prašė daugiau, derėjosi. Jis iš anksto žinojo jaunojo turtines sąlygas vedyboms. Jaunieji į tas derybas mažai tesikišo. Tarp jų, greta sėdinčių, mezgėsi pirmojo nedrąsaus flirto pradžia.

Jei susitarė dėl pasogos, kas dažniausiai ir būdavo, jaunieji buvo laikomi suderėję. Nustatė dieną ūkvaizdžiams, ir zalėtininkai išvažiavo.

Ūkvaizdžiai buvo po kokios savaitės. Jaunoji su tėvais ir vyresniu broliu, jei toks buvo, arba ir su kitu artimu gimine važiavo pamatyti jaunojo ūkį. Jaunojo tėvai priėmė atvažiavusius, vaišino. Aprodė laukus, sodybą, gyvulius, klėti. Jeigu jaunosios tėvams patiko ūkis, sutiko leisti savo dukterį tekėti, ir tada iš naujo prasidėjo derybos dėl pasogos. Jei matė, kad ūkis yra tikrai geras, padidino žadėtą pasogą; jei menkesnis negu tikėtasi, sumažino ją. Derybos dabar buvo kietos. Galėjo išvažiuoti nesusitarę.

Kai jau susitarė, atsirado raštingas žmogus, kas nors iš kaimynų, surašė vedybinę sutartį. Joje buvo įrašyta visa jaunosios atsinešama pasoga ir išimtinė seniems tėvams, perleidžiantiems ūkį sūnui. Paskui ta sutartis buvo tvirtinama pas notarą.

Jei jaunoji turėjo ūkį, per zalėtas jaunasis savo dalį pasipasakojo, kokią atsineš į žentus eidamas. Ūkvaizdžiai buvo ir tuo atveju, jaunasis jaunosios ūkį apžiūrėjo, ir buvo surašoma vedybinė sutartis.

Po ūkvaizdžių reikėjo "eiti ant poteriu" ir pirktis vestuvėms. "Ant poteriu" ėjo artimiausią sekmadienį, o kuomet pirktis — susitarė per ūkvaizdžius. Kokią nors dieną viduryje savaitės, jau padavus užsakus.

Ta artimiausią sekmadieni po pamaldų jaunieji vienudu nuėjo į klebonija. Pagrindinis tikslas buvo paduoti užsakus. Bet pirma turėjo įrodyti, kad moka poterius. Turėjo pakalbėti išlisinius (Tėve mūsų, Sveika Marija ir Garbė būk) ir atsakyti į kelis klausimus iš katekizmo. Po to klebonas užrašė jaunųjų vardus ir pavardes, ir užsakai buvo paduoti. Tris sekmadienius buvo skelbiama iš sakyklos, kad toks ir tokia, iš ten ir ten, žada vestis — užsakas pirmas. Kitą sekmadieni — užsakas antras. Tik po trečio užsako tegalėjo būti jungtuvės.

Po Kalėdų kiekvieną sekmadienį per pamokslą skaitydavo kunigas ilgą eilę užsakų. Ir gale ju pridėdavo, kad, jei kas žino kokių kliūčių paskelbtoms vedyboms, prašomas yra pranešti klebonui. Mėsėdis, laikotarpis tarp Kalėdų ir Užgavėnių, buvo vedybų laikotarpis. Per adventą ir gavėnią vedybos buvo draudžiamos, o kituomet nebuvo joms laiko dėl darbu ūkyje. Ir į zalėtas žiemos metu tevažiavo, su šlėdėmis ir skambalu. Išimtys retos tebuvo.

Galima buvo ir be užsakų vestis, su indultu, tik brangiai reikėjo už jį mokėti. Indulto prireikdavo, kai nedaug laiko bebūdavo likę iki Užgavėniu, kai nebegalėjo spėti užsakai išeiti. O kartais žmonės nenorėjo, kad juos garsintu, viešu užsakų nemėgo, ypač poniškesni ir turtingesni. Miestiečiai inteligentai beveik niekuomet užsakomi nebūdavo.

Sutartą pirkimosi dieną susitiko jaunieji mieste. Jaunasis iš savo pinigų turėjo nupirkti vestuvinius drabužius jaunajai ir žiedus abiem. Nupirko medžiagą vestuvinei suknelei ir veliumui. (Veliumu vadinosi jaunosios galvadengtė jungtuvių metu. Ji buvo iš baltos, plonos, permatomos medžiagos. Ne tik galvą pridengė, bet ir žemyn ant nugaros nusileidusi buvo, beveik per visą jos plotį. Paprastai, veliumas buvo apie trijų pėdų ilgio, bet kartais ir ilgesnis). Siuvėja paskui pasiuvo. Nupirko ir batus. Kartais kokį papuošalą ar dovaną. Žiedus pirko visuomet auksinius, paprastus, be akučių ir be išgraviravimų.

Jaunosios tėvai tuo tarpu dirbdino kraiti: drabužių spintą, staliuką su pastalčiais, stalą, porą kėdžių, skrynią.

Per savaitę prieš vestuves vežė kraitį. Kokie keturi poriniai vežimai važiuodavo apvainikuoti. Skrynios su audeklu rietimais ir drabužiais, naujai padirbdinti, lekere tebekvepią bal-

dai. Kitame vežime gulėjo surištom kojom avys, prie vežimo galo pririšta ėjo karvė. Paskutiniajame važiavo jaunoji su tėvais. Važiavo ji su tuo arkliu ir vežimu, kuris į pasogą bus atiduodamas.

Atvažiavo vakare, jau sutemus. Kai viska iškrovė ir į kamarą sunešė, kai suvedė į tvartus pasoginius gyvulius, arklių neiškinkė, tik pašėrė ir ėjo į trobą vakarienės. Vaišės buvo, ne vakarienė. Valgė ir degtinę gėrė. Jaunosios tėvas dabar atidavė jaunajam piniginę pasogą. Jaunoji davė kraitvežiams po rankšluostį, savo pačios gražiais raštais išaustą. Prieš pusiaunakti atsisveikino ir išvažiavo namo. Išvažiavo namo ir jaunoji.

Paskutinę savaitę prieš vestuves didelė ruoša vyko ir jaunosios ir jaunojo sodyboje. Skerdė gyvulius, virė ir kepė. Pertvarkė ir puošė kambarius.

Šeštadienio vakarą saulei leidžiantis į jaunosios namus atvažiavo muzikantai. Du su styginiais instrumentais ir vienas ar du su pučiamais. Devynioliktojo amžiaus gale toks vestuvinis orkestras tebuvo. Vėliau įėjo į madą triukšmingas dūdų orkestras, iš kokių keturių instrumentų, ir būgnui dalyvaujant.

Atvažiavo muzikantai, ir greitai pradėjo rinktis jaunimas. Prasidėjo šokių vakarėlis, pintuvėmis vadinamas. Dalyvavo jame tik jaunimas, iš to paties ir apylinkinių kaimų. Galėjo eiti į pintuves kas norėjo, be jokio kvietimo.

Pintuvės tęsėsi iki pusiaunakčio. Kai jos pasibaigė ir jaunimas išsivaikščiojo, tuojau išvalė trobą ir dengė stalus. Dar naktį pradėjo rinktis vestuvininkai, jau kviesti, kaimynai ir giminės. Sėdo prie stalo, vaišinosi ir laukė jaunojo.

Visi vestuvininkai buvo kviesti, nekviestas negalėjo į vestuves patekti. Ir senų buvo, ir jaunimo, abiejų maždaug po lygiai.

Jaunasis ta šeštadienio vakarą jau sutemus su trimis ar keturiais palydovais išvyko į jaunosios namus. Vėdliais vadinosi tie jo palydovai. Jaunojo broliai galėjo būti jie arba geri draugai, visi jauni, rinktiniai vyrai.

Atvažiavo jaunasis su vėdliais paryčiu, dar tamsoje. Jų laukė, visą laiką kas nors žiūrėjo ir klausėsi. O kai pamatė ir išgirdo, sujudimas kilo, pasitikti ėjo, ir orkestras kieme groti pradėjo. Privažiavo prie durų, lipo iš vežimo ir ėjo į vidų, triukšmo apsupti, atvažiuotais arkliais nesirūpindami, nes buvo kas paimąs juos ir sutvarkas. Nusirengė, sėdo prie stalo ir i vaišes jungėsi, į jau įlinksmėjusiu triukšmą, taureles "į sveikatą" lenkti pradėjo.

Jau dieną važiavo į bažnyčią. Apie antrą valandą po pietų buvo jungtuvės. Jei brangiai užmokėjo klebonui, jungtuvės galėjo būti ir per suma.

Į jungtuves važiavo jaunieji, piršlys ir tie, kurie paretkoje dalyvaus, nuo dešimties iki dvidešimt jaunų porų. Piršlys buvo nepaprastą kepurę užsimovęs, iš spalvotu ryškiu popieriu padarytą, su augšta skiautere. Piršliu vestuvėse ne būtinai turėjo būti tas kuris supiršo, kuris jaunąjį į zalėtas vežė. Reikėjo tik, kad būtų energingas ir sumanus. Tai buvo savotiškas linksmybių vadovas ir visų išjudintojas.

Atvažiavę į miestelį, sustojo nuolatinėje jaunosios gaspadoje. Iš ten piršlys nuvedė jaunuosius į kleboniją susirašyti. Surašė vedybų aktą, jaunasis užmokėjo 20 litų už jungtuves, 40 litų, jeigu per sumą, ir grįžo atgal į gaspadą.

Dabar iš gaspados paretka išsirikiavusi ėjo į bažnyčią. Tvarkingoje eisenoje ėjo, po du, vaikinas ir mergaitė. Tik piršlys vienas ėjo visos eisenos priešakyje. Pirmąją eisenos porą sudarė jaunieji, antrąją vainiksegiai — jaunosios sesuo ir jaunojo brolis. Jeigu sesers ar brolio nebuvo, tas pareigas ėjo pačių pasirinktas artimas draugas ar draugė.

Ėjo į bažnyčią, ir per ją prie didžiojo altoriaus. Kai altoriaus groteles jaunieji pasiekė, visa paretka sustojo, ir stovėti liko taip, kaip atėjusi buvo.

Jaunieji atsiklaupė prie grotelių. Antroje jų pusėje stovėjo kunigas. Jungtuvių apeigoms bevykstant, kunigas pašventino ant padėklo sudėtus jaunųjų žiedus, jaunosios rūtų vainikėlį ir jaunojo rūtų šakelę. Pašventinęs žiedus pats kunigas padavė jauniesiems, bet vainikėlį ir rūtu šakelę prisegė jiems sesuo ir brolis. Dėlto jie ir vadinosi vainiksegiais.

Iš bažnyčios grįžo atgal į gaspadą. XX a. pradžioje buvo įėję į madą iš bažnyčios grįžus eiti pas fotografą vestuvinės nuotraukos daryti. Greitai po to važiavo namo, atgal į jaunosios sodybą.

Parvažiuojančius kieme pasitiko vestuviu svečiai ir muzikantai su maršu. Stalai jau buvo apkrauti valgiais ir gėrimais. Sėdo prie jų ir vaišinosi. Greitai visi įlinksmėjo, užė ir dainavo, o muzikantai, viename trobos kampe įsitaisę, grojo maršus.

Kai vestuvininkai pradėjo skirstytis nuo stalo, pakvietė prie jo muzikantus, greitai pavalgydino ir degtine pavaišino, o paskui nuvalė stalus ir patuštino trobą šokiams.

Naktį apie dešimtą ar vienuoliktą vėl statė stalus, dengė ir gėrybes ant ju dėti pradėjo. Ne jaunosios tėvai dabar jas ant stalo dėjo, o patys svečiai savo atsivežtas. Dėjo pyragus, paprastus pyragus su razinkais, babkas ir tortus. Dėjo veršienos kumpį, dėjo sviestą, statė bonkas degtinės. Viengungiai vyrai dėjo tik degtinę ir saldainius. Stalus apkrovė nepaprastai gausiai. Ir prasidėjo tada "paretkos pietūs". Vaišino per juos vienas kitą savomis gėrybėmis.

Valgiu buvo gausu, pyragų visokiausių. Duonos ant stalo per vestuves nebuvo. Gerti buvo tik degtinė ir arbata. Alaus bačka buvo prastojoje troboje — kas norėjo, galėjo išeiti ten ir atsigerti, troškulį numalšinti. Visi bandė valgyti su šakutėmis, nors ir nepratę prie tokio įrankio. Valgė ir gėrė, vienas kitą gerti ragino, prisispirdami, ir dainavo, o muzikantai trenkė maršus. Ir taip linksminosi per naktį. Praaušus jau buvo visi išvirtę, ar tai nuo girtumo ar nuo didelio nuovargio. Lovose po kelis, su visais drabužiais, ir ant suolų, kaip kas kur vietą surado.

Bet neilgai numigti tegalėjo, gal kokias tris valandas. Muzikantai pradėjo žadinti. Sustoja pas miegantį ir groja prie ausų, kol atsibunda ir atsikelia.

Šeimininkės tuo tarpu jau tvarkė stalus. Likučiai nuo paretkos pietų, kas pačių svečių pasidėta buvo, dabar ėjo į bendrą vestuvių fondą. Perdėliojo, pertvarkė, ir vėl sėdo visi prie stalo, valgė ir gėrė. Vėl visą popietę.

A. MAKŪNAITĖ

MOTERYS

Vakare sutemus jaunoji atsisveikino su tėvais, ir jaunieji išvažiavo į jaunojo pusę. Išlydėjo juos tie patys vėdliai, kurie jaunąjį buvo atlydėję, ir dar kokie trys ar keturi jaunosios vėdliai — jos broliai ar pusbroliai, arba ir kaimynai. Pasilikusieji vestuvių svečiai greitai ėmė skirstytis, iki pusiaunakčio visi išvažinėjo.

Jaunojo namuose ruoša vestuvėms užsibaigė sekmadienio vakarą. Viskas ju paskersta, išvirta ir iškepta, alus padarytas, kambariai išpuošti, pagrindinis įėjimas, kur jaunavedžiai bus sutikti, apvainikuotas. Pirmadienio rytą padengė stalus. Apie pietus atvyko muzikantai. Apie antrą ar trečią pasirodė pirmieeji svečiai. Muzikantai pasitiko juos kieme su maršu. Prie pagrindinio įėjimo privažiavo jie, išlipo ir ėjo į vidų, o jų vežimą ir arklį sutvarkyti paėmė samdytas vaikis. Po jų sekė kiti. Važiavo ir važiavo. Muzikantai kieme grojo maršus.

Sutemus troba jau pilna žmonių. Šnekėjosi, šoko, į vienas kito sveikatą gėrė ir laukė jaunųju. Kieme paaugliai nuolat budėjo, klausėsi. Lengva bus išgirsti atvažiuojant, nes vestuvininkai su skambalais važiuoja.

Jaunavedžių pasitikti išsipylė į kiemą visi vestuvininkai. Muzikantai grojo maršą. Aidėjo šūviai. Jaunuosius angtarpyje pasitiko jaunojo tėvai, mažą staleli pasistatę, ant kurio buvo padėta riekutė duonos, truputis druskos lėkštelėje ir du stikliukai degtinės. Jaunieji paėmė kiekvienas po stikliuka, nugėrė iš ju, tada atsilaužė po kąsnį duonos, pasūdė į druską ir suvalgė. Ir tik po to pasisveikino su tėvais ir įėjo į vidų. Po jų sekė vėdliai.

Dabar svečiai dėjo ant stalų atsivežtas savo gėrybes. Ir jaunieji garbingajame stalo gale savąsias išdėliojo. Ir prasidėjo "parėtkos pietūs" jaunojo namuose. Prasidėjo vaišės, prasidėjo linksmybės, triukšmas ir dainos. Muzikantai grojo, pailsėjo ir vėl grojo. Vėliau ir šokti pradėjo. Vieni tebavalgė ir tebegėrė, o kiti jau šoko.

Apyaušriu viskas nutilo. Artimi kaimynai išvažinėjo namo, tolimesnieji rado vietos čia pat prigulti. Bet ir vėl neilgam. Jau apie dešimta muzikantai groti pradeda, miegančius žadina. Sukyla, prausiasi. Vėl grįžta išvažiavusieji. Vėl renkasi prie stalo, ir vėl įsisiūbuoja vestuviu triukšmas. Visą vakara, visą naktį ūžia namai.

Ta antradieni po pietų "kardavo piršlį". Neva kėsinosi karti jį jaunosios vėdliai, nes, girdi, apgavęs, primelavęs. Jie radę ne tai, kas žadėta buvo. Piršlys nuo tos bausmės išsipirkdavo bonka degtinės.

Trečiadienio rytą dar prieš aušrą pradėjo skirstytis vestuvininkai. Išvažinėjo visi. Išvažiavo ir muzikantai. Liko tik keli, tik giminės iš toliau. Jie buvo paguldomi jau kaip reikiant, lovose. Išsimiegojo, po pietu atsikėlę padėjo sudoroti vaišių likučius. Bet jau be triukšmo, jau ramiai pasišnekėdami, nors ir išgerdami "atsipagiriojimui".

Trečiadienio vakarą temstant išvažiavo ir tie paskutinieji, ir vestuvės buvo pasibaigusios. Jaunieji liko vieni. Jaunoji dabar turėjo pradėti pirmuosius šeimininkės žingsnius dar neįprastuose jai namuose.

(Aidai — 1975)

LIETUVIŠKI VESTUVINIAI PAPROČIAI

Senovinio lietuviško kaimo vestuviniai papročiai buvo giliai reikšmingi. Einant iš kartos į kartą jie keitėsi, bet istorinis tradicingumas išlikdavo. Miestuose tos tradicijos nebuvo nusistovėjusios ir jų buvo mažai laikomasi. Prisitaikant aplinkai buvo tenkinamasi mažesnėm smulkmenom, kaip pvz. rūtų vainiku, tautiniais drabužiais pasipuošusiom pamergėm ir panašiai. Šiuo laiku Lietuvoje irgi stengiamasi įgyvendinti senesnes tradicijas. Kai nuotaka prašo atsiųsti iš užjūrio vestuvinę suknelę, tai reiškia, kad reikia siųsti ir kitą ilgą suknelę antros dienos šventimui. Suprantama, kad yra švenčiama daugiau dienų! Išeivijoje vestuviniai papročiai nėra nusistovėję. Bandoma užgriebti ir lietuviškus ir vietinius papročius, o dažniausiai prisitaikoma, kad būtų kuo didesnė nauda. Ir taip iš nuotakos draugių ruošiamų kuklių naminių valšių (anglo-saksų "shower") pavirto į grandiozinius pobūvius, kuriuos galima pavadinti senyvų moterų kermošiais (jaunesnių, išskiriant nuotaką su keliom draugėm, ten mažai sutiksi). Nauda iš to yra visiems. Viešnios už tris dolerius įdomiai praleidžia laiką, pasidalina paskutinėmis naujienomis ir pasigardžiuoja "napoleonais" (tame nėra nieko blogo). Nauda yra ir rengėjoms, daugiau viešnių, daugiau bus dolerių (ir tame nėra nieko blogo). To viso pasekoje atsiranda tos būtinos "būtinybės", kaip "rozentalio" servizai su visais krištoliniais ir kitais priedais, be kurių tiesiog neįsivaizduojama (iš rengėjų pusės) jokio pastovesnio gyvenimo pradžia.

Idomu tik tai, kad kuo nuotaka turtingesnė, tuo daugiau ir norinčių dalyvauti ir savo duoklę atiduoti ... Tokiuose subuvimuose kartais stengiamasi įnešti ką nors lietuviško, kaip pvz. vienos motinos dėka visi vaišių stalai buvo papuošti lietuviškais išdirbiniais, audiniais ir medžio pjaustiniais, visa tai sudarė jaukią nuotaiką. Kartais bandoma pravesti ir programą su dainomis, bet tuo visas lietuviškumas ir biagiasi.

"Moters" redakcijoje irgi gauname paklausimų apie senovinius papročius, bet padėti mažai ką galime, nes tam reikalui reikia gilesnių studijų. Netikslu būtų manyti, kad lietuvybės labui reikia kartoti praėjusių amžių apeigas. Bet iš tų senų tradicijų tikrai būtų galima kai ką atrinkti, pritaikyti ir įsisavinti. Yra rinkiniai įvairių ir puikių vestuvinių dainų (pvz. A. Juška "Svotbinės dainos" ir kiti), jos yra mažai žinomos, jas tik reikia "atrasti". Čia į pagalbą galėtų ateiti mūsų muzikai ir jaunimo ansambliai.

Gražus paprotys buvo mergvakario šventimas vestuvių išvakarėse. Tai tikra jaunimo šventė, kur draugai ir giminės atsisveikina su nuotaka. Mūsų senolių vestuviniuose papročiuose kiekviena apeiga turėjo gilią tradicinę reikšmę, bandykime kai ką atgaivinti ir įgyvendinti. Švedu švenčiama šv. Liucijos šventė irgi nieko bendro neturi su šiandieniniu gyvenimu, bet yra žinoma visame pasaulyje. Ar vestuvių iškilmingumo svarbą reikia matuoti tik pagal salės talpumą, svečių perdėtą gausumą, perkrautų vaišių stalų didumą, dovanu brangumą ir dolerių skaitlingumą. Kai tekėjo Olandijos karalaitės duktė, sosto įpėdinė Beatričė, jos vestuvinėse vaišėse dalyvavo tik šešiasdešimt žmonių ... Ar nevertėtu rengiant vestuves daugiau pagalvoti apie kokybę, ne kiekybę?

(— red.)

Mylimos dukrelės netekus,
nuoširdžiai užjaučiame Katalikių Moterų Draugijos
Prisikėlimo parapijos skyriaus pirmininkę
BRONĘ SAPIJONIENĘ.

K. L. K. M. Dr-jos centro valdyba

Nuoširdžiai užjaučiame
mielą "Moters" bendradarbę
ZITĄ DIDŽBALIENĘ,
mylimai motinai mirus —

"Moters" žurnalo leidėjos ir bendradarbės

DEJONĖMIS NESISKŲSI

J. VALIŪNAS

Mano artima giminatiė, prisimenu, atginė žąsis, kai aš, nedidelis gimnazistas su tėveliu nuvykome pas jos tėvelius "pakermošio". Maža strazdanota piemenaitė pasikeitė, pradėjusi lankyti gimnaziją ir užaugo i puikia, skaisčia mergužėlę, kuria, jai bestudijuojant, "susidomėjo" vienas augštos kilmės ir padėties vyras. Ir daug gražių metu ji praleido, tapdama augšto luomo moterim, bet šeimoje nebuvo laiminga, nes nesusilaukė vaikučiu.

O jau dabar, po 26 metu emigracijos, ir mirus vyrui, ji pasijunta viena. Esą, nebeidomus gyvenimas, raryti apie bėdas ir negalavimus neidomu, o malonumu nedaug tėra. Atsirado "didelis priešas" — metai ("susenėjimas" ir nerangumas), ir tas vienišas gyvenimas esąs toks nuobodus . . .

Tai štai pavyzdys asmens, kuris per tamsią prizma žiūri į gyvenimo tasą ir kuris užmiršta, kad ne dejonėmis reikia kurti arba testi gyvenima. Argi nežinom, kad esant pensininko ar net vyresniame amžiuje sunku apsieiti be negalavimų: jau ir regėjimas silpsta, ir klausa silpnėja, ir dantis dažnam tenka keisti dirbtiniais, ir plaukai netenka jaunatviškos spalvos, ir dar gal tenka pergyventi operacijas. Tai natūralu: organizmas susidėvi, ypač jei yra tekę išgyventi visokiausiu rūpesčiu ir gal net nedatekliu. Bet kaipgi kitaip. Gyvenimas be kovos su kliūtimis, nugalint įvairius nesklandumus, nėra pilnas gyvenimas. Ta gyvenimiška kova užgrūdina žmogų ir padaro ji ne tik atsparesniu, kantresniu, bet leidžia geriau suprasti bei įvertinti pačia gyvenimo esmę.

Tik pažvelkim aplinkui, ar mes nesame tikrai gero likimo globoje. Pasaulyje (pav., Indijoje, Afrikoje) milijonai žmonių badauja ir net badu miršta. Milijonai per karus (ypač per 1-mą ir 2-rą pasaulini kara) žuvo ar tapo sužaloti. O kiek žmoniu žuvo Rusijoje per 1917 m. revoliucija ir po jos. Vien Ukrainoje, tame grūdu aruode, badu mirė bent 6 milijonai žmoniu. Gi vėl kiek milijonu buvo sušaudyta ar mirė koncentracijos stovyklose . . .

Tat kaipgi mes nesame laimingi čia, Kanadoje ar J.A.V-se, jei saugiai gyvename ir esame visko perteke. Tik pagalvokime, kiek mūsu nelaiminga tauta pergyveno per tuos karus ir valdžiu pasikeitimus, o po 2-ro pas. karo dar ir per tą veik dešimtmetį trukusį partizaninės veiklos laikotarpį. Ir visvien, norint išlikti, tautai reikėjo gyventi ir prisitaikinti prie mums svetimos beuosavybinės santvarkos. Kas gi būtu įvykę, jei Lietuvoje visi būtų vien tik dejavę ir boikotavę tą nauja santvarka: nagi svetimi, ypač rusai, visas šalies bent kiek svarbesnes pozicijas būtų užėmę, ir kas tuo vien boikotu ir nusiminimu būtu buvę pasiekta?

Ne dejonės, o ryžtas ir gyvenimiška kova, siekiant geresniu dienu sau ir visam tautos kamienui, turi būti mūsu visu šūkis. Ar esame jauni, ar jau būtumėm vyresnio amžiaus, ar net gerokai pagyvenę, betkurioje gyvenimiškoje veikloje, taigi betkuriuo darbu ar užsiėmimu, — visuomet turime nugalėti vienišumą ar nuobodumą. Nes pasaulis tikrai yra gražus, ir todėl džiaukimės, kad likimas nepagailėjo mums suteikti tiek daug patogumų ir palaimos mūsų gyvenimo eigoje.

* * *

UŽDARYK PRAEITIES DURIS

"Uždaryk duris", mano motina primindavo mums, kai mes vaikai triukšmingai grįždavome namo. "Uždaryk duris!" Aš girdžiu savo balsą, kaip ir kitu motinų, tą patį kartojant savo vaikams.

Uždaryk duris, kad nebūtų skersvėjo, kad į vidų neįeitų šaltis, norime pasakyti daugumoje, bet platesnėje prasmėje tie žodžiai gali turėti gilesnę reikšmę. Mes turime išmokti uždaryti praeities gyvenimo duris, kad nereikalingi praeities klaidų vėjai nepatektų į vidų. Tas įprotis yra neįkainuojamai reikšmingas mūsų gyvenimo laimei.

Vyras ar moteris, kurio neapsivedei. Namas, kurio nenupirkai. Darbas, kurio negavai. Seniai buvęs įžeidimas, kuri verta pamiršti. Netekimas artimo, perilgai trukęs liudesys, nepasisekimas. Užmiršk. Palik tai praeityje.

Prisiminimų duris palikti pradaras, reiškia — įsileisti liūdesį ir graužimąsi, mirtinus priešus. Tai gali pažeisti geresnį, tvirtesnį, į ateitį žvelgiantį žmogų, kuriuo turime stengtis būti.

(Sulietuvino B. V.)

NIJOLĖ GRUDZINSKAITĖ-KENTIENĖ

KOMPOZICIJA

Lietuvos vyriausybės kova su D. Vokietijos reichu dėl Klaipėdos krašto nuo pradžios iki 1939 m. kovo mėn. 22 d. — dr. Martynas Anysas. Ši knyga yra baigiama paruošti spaudai ir pradedama spausdinti š.m. rudenį. Išleidimu rūpinasi autoriaus šeima. Šio istorinio veikalo apimtis bus apie 300 psl. Kadangi spausdinamas mažas tiražas, o išlaidos susidaro didelės, tai visuomenė prašoma prisidėti, kaip knygos rėmėjai ar prenumeratoriai. Adresas: Mrs. V. Anysas, 292 Indian Rd., Toronto, Canada.

• MOTERYS PASAULYJE

Dail. Aleksandra Vitkauskaitė - Merker yra pasižymėjusi visuomenės darbuotoja, sėkmingai skleidžianti lietuvišką kultūrą kitataučių tarpe. Ji surengė savo kūrybos parodą The William Paterson College of New Jersey rengiamame įvairių etninių grupių Amerikos jubiliejaus minėjimo proga. A. M. dažnai dalyvauja įvairiose vietinėse ir tarptautinėse parodose, yra surengusi keturiolika asmeninių parodų, taip pat desto įvairias meno specialybes mokykloje. Dailininkė šalia plataus profesinio darbo visada randa laiko lietuviškai veiklai ir Lietuvos garsinimui.

Sol. Anita Pakalniškytė jauna dainininkė, bet jau plačiai žinoma lietuviškoje visuomenėje, su koncertais aplankiusi daugeli lietuviškų vietovių. Muziką studijuojanti Royal Hamilton College of Music. A.P. yra gavusi mokslo stipendiją už gerą pažangą ir gabumus muzikoje.

Rež. E. Dauguvietytė - Kudabienė, KLB kultūros komisijos pirmininkė, kviečia visus dalyvauti IV Lietuvių Dramos festivalyje. Šis festivalis įvyks Toronte, Kanadoje, 1977 m. gegužės mėn. 20, 21, 22 d.d. (Kanadoje ilgas savaitgalis) ir gegužės mėn. 27, 28, 29 d.d. (Amerikoje ilgas savaitgalis). Laukiami visi dramos teatro mylėtojai!

Įsiregistravimui laiškus siųsti iki 1976. IX. 1:

Mrs. E. Kudaba,

The Lithuanian Canadian Community, 1011 College St., Toronto, Ont. M6X 1A8, Canada.

Dail. G. Geštautienės paroda vyko šią vasarą Los Angeles Camaro galerijoje. Daugumoje buvo išstatyti peisažai ir natiurmortai.

Dail. Anastazija Tamošaitienė kartu su savo vyru **dail. A. Tamošaičiu** rengiasi parodai, kuri vyks. š.m. lapkričio mėn. Detroite LKMA suvažiavimo metu.

Rašytoja Janina Narūnė - Pakštienė su savo anūke Rūtele Wertalkaite laike vasaros atostogų Kanadoje. Neseniai buvo išspausdinta J. N. atsiminimų pirmoji knyga "Vaikystė", dabar yra rengiama spaudai antroji knyga "Jaunystė".

RASA ARBAITĖ VIZIJA

Rasa Arbaitė, iš Los Angeles, "Moters" skaitytojoms yra seniai pažįstama. Dar būdama maža mergaitė, Rasa pasižymėjo neeiliniais gabumais mene, ji dalyvaudavo bendrose ir rengdavo asmeniškas parodas. Už savo kūrybą ji gaudavo premijas ir pažymėjimus. "Moters" žurnale dažnai buvo spausdinamos jos iliustracijos. Dabar Rasa yra jauna menininkė, sėkmingai studijuojanti meną kolegijoje. Linkime sėkmės!

Mokyt. Adelė Abromaitienė, vaikų mokymo priemonių specialistė ir žinoma džiovintų gėlių karpinių menininkė. Ji dažnai dalyvauja Kanados švietimo ministerijos ruošiamose mokytojų konferencijose Toronte, kuriom pateikia medžiagą ir praktiškai praveda informacines parodas. Pedagoginiuose žurnaluose dažnai spausdinami jos paruošti džiovintų gėlių išdėstymo pavyzdžiai ir pritaikymas vaikų mokyme. Jos originalūs džiovintų gėlių paveikslėliai ir kortelės yra plačiai žinomi lietuviškoje visuomenėje, kuriuos ji dažnai išstato įvairių organizacijų rengiamose parodose. Savo menišką kūrybą ji demonstruoja ir Kanados Tautinėje Parodoje — CNE, vykstančioje kiekvienais metais Toronte, kurią aplanko milijoninis skaičius žmonių. A. A. yra paruošusi spaudai ir iliustravusi savo eilėraščius, kuriuos išleis JAV LB švietimo taryba. Taip pat džiovintų gėlių karpiniais ji papuošė **Birutės Vytienės** eilėraščių knygelę vaikams "Karklų Katinukai", kuri jau spausdinama saleziečių spaustuvėje Romoje, Italijoje.

Adelė Katelienė, gyv. Toronte, medžio šaknų skulptūrų menininkė savo kūryba buvo išstačiusi Anapilio salėje įvykusioje parodoje. Šalia įvairių skulptūrinių šaknų kompozicijų gausiai buvo išstatyti įvairūs medžio pjaustiniai. Ypatingą lankytoju dėmesį atkreipė medyje išskaptuoti, pagal seną liaudies meno tradiciją, įvairūs samčiai, puodeliai, dubenys, žvakidės ir t.t.

A. K. kūryba pasižymi įvairumu, įdomia kompozicija ir originaliu lietuviškumu.

ARCHITEKTĖ
BIRUTĖ
KASPERAVIČIENĖ
(1926 - 1973)

B. Kasperavičienė, pasižymėjusi architektė, mirė š.m. vasarą Lietuvoje. 1950 m. baigusi Kauno universitete architektūros skyrių dirbo urbanistikos srityje. Jos planuoti gyvenamieji rajonai Vilniuje (su kitais bendradarbiais) gavo augščiausias premijas. Pagal jos projektus yra pastatyti pastatai įviriose Vilniaus vietose, o dabar baigiamas statyti Viršuliškių rajonas.

Archeologijos daktarė Regina Kulikauskienė yra parašiusi daug reikšmingų istorinių veikalų: "Lietuvos archeologiniai paminklai ir jų tyrinėjimai", "Lietuviai IX - XII amžiais", "Lietuvos kario žirgas", "Lietuvos archeologijos bruožai" ir kt. R. K. yra pasižymėjusi mokslininkė, tyrinėjanti IX - XII amž. lietuvių gyvenimo kultūrą.

Dail. Albina Makūnaitė, viena iš geriausių grafikių Lietuvoje, atšventė penkiasdešimties metų amžiaus sukaktį. Jos medžio raižiniai turi daugumoje liaudies dainų ir pasakų motyvus. Pažymėtini ciklai, kurie buvo premijuoti "Eglė žalčių karalienė" ir kiti "Jūratė ir Kastytis", "Rugio daina" ir t.t. Dailininkė daug dirba knygų iliustravimo srityje, ypatingai įvairių baladžių ir pasakų.

Dail. Sofija Veiverytė - Liugailienė yra viena iš žinomesnių moterų tapytojų, pasižymėjusi savitu naujoviškų stiliumi ir išraiškos forma.

Aktorė Elena Žalinkevičaitė - Petrauskienė peržengė 75-jų metų jubiliejų. Teatrinę karjerą pradėjo 1919 m. lankydama Dubeneckienės baleto studiją, vėliau perėjo į dramos mokyklą. Jau nuo 1922 m. Alės Sidabraitės slapyvardžiu reiškėsi kaip poetė, išleido poezijos rinkinį. Yra išvertusi į lietuvių kalbą daug dramos veikalų, operų libretų ir t.t. Ilgus metus dirbdama Kauno ir Vilniaus dramos teatruose sukūrė daug įdomių vaidmenų.

B. JOKŪBONIENĖ
GOBELENAS —
KOMPOZICIJA

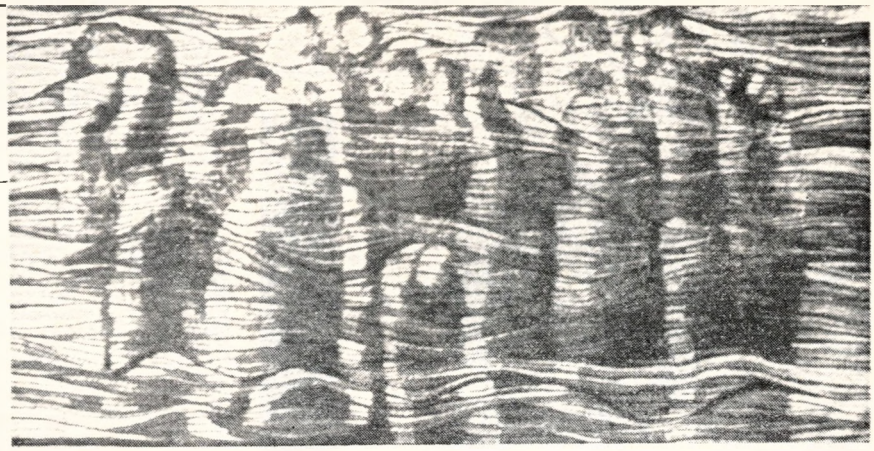

DAIL.
BRONĖ
VALANTINAITĖ -
JOKŪBONIENĖ

Op. sol. Elena Mažrimaitė - Dirsienė sceninį darbą pradėjo 1940 m. Dainavo Vilniaus operoje ir Klaipėdos Muzikiniame teatre koloratūrinio sopranо partijas, pažymėtinos rolės "Sevilijos Kirpėjas", "Rigoletto" ir kitos. Dabartiniu laiku dirba Vilniaus konservatorijoje, dėsto dainavimą.

Muz. Aleksandrai Dirvianskaitei sukako 90-tis metų. Ji yra viena iš pirmųjų moterų muzikių - profesionalių Lietuvoje, kuri savo karjerą pradėjo prieš šešiasdešimt metų. Daug mokinių, kurie vėliau išgarsėjo, mokėsi pas ją Kauno ir Vilniaus konservatorijose. Visa amžių dirbdama pedagoginį darbą ji skatino gabiuosius dirbti ir padėjo jiems iškilti savoje profesijoje. Šalia pianistės specialybės A. D. yra studijavusi kompoziciją Leipzige ir išleidusi dainų rinkinį.

Prof. dr. Pranė Dundulienė istorikė, etnografė yra rašiusi daug apie senovės lietuvių darbus, išleido knygą "Žemdirbystė Lietuvoje (nuo seniausių laikų iki 1917 m.)". Profesorė dėsto istoriją Vilniaus universitete.

PRAŠOM SUMOKĖTI PRENUMERATĄ
UŽ 1977 METUS!
Nuo sausio mėnesio mokestis padidinamas
— 7 doleriai metams.

• ORGANIZACINĖ VEIKLA

MONTREALIO VEIKLIOS MOTERYS

Jau ketvirtas iš eilės Montrealyje rengiamas Velykinis stalas praėjo su dideliu pasisekimu. Jis sutraukė net tokių asmenų, kurie matomi per parengimus tik kartą ar du kartu per metus.

Paskutinysis stalas visada atrodo pats geriausias savo puošnumu ir maisto įvairumu. Taip atrodė ir šis. Kiekvieną kartą galime pamatyti vis ką nors naujo ar įdomesnio. Šiemet be gražių, iki šiol nematytų savo puošnumu velykinių bobų, dar prie jų prisiglaudė labai originalūs, iš sviesto padaryti avinėliai. O kur dar įvairūs tortai, beržo šakos, grybukai, riestainiai, ežiukai, puikus kaktusas, torontiškis raguolis ir kt. Mėsiškoji stalo pusė taip pat neatsiliko nuo saldžiosios. Akys bėgo, sukeldamos didelį apetitą, per keptus paršiukus, zuikius, įvairius mėsos vyniotinius ir t.t.

Programa šiemet pasižymėjo savo trumpumu, tačiau buvo įdomi ir patraukli. Ją išpildė "Aguonos" skiltįes skautės, atlikdamos keletą dainų ir ypač visiems labai patikusią Raudonkepuraitės pasaką, perpintą jumoristinėmis, minčiai pritaikytomis dainomis. Mergaitėms ir jų vadovei, Rasai Lukoševičiūtei, buvo įteiktos dovanėlės.

Taip pat Velykinio stalo metu komisija, susidedanti iš p-lės Balčiūnaitės, Inos Kličienės ir V. Piečaičio, premijavo tris šeštadieninės mokyklos mokinių geriausiai išmargintus margučius. Premijos atiteko K. Čičinskaitei, Sh. Muller ir R. Žurkevičiūtei.

Po programos Tėvas J. Aranauskas, SJ, palaimino stalą ir visi buvo pakviesti vaišėms.

KLK Moterų dr-jos Montrealio sk. valdyba, kuriai vadovauja Danutė Staškevičienė, ruošdama šį Velykinį stalą, įdėjo nepaprastai daug darbo ir širdies. Publiką žavėjo ne tik stalo maistas, bet ir visos salės papuošimas. Viskas skendo kačiukų ir sprogstančių medelių šakose. Šie pirmieji pavasario šaukliai visus gaivino savo malonia žaluma.

Tikimės, kad dar ne vienais metais sulauksime panašių Velykinių stalų ir, kad jie dar vis nebus paskutiniai.

Nijolė Bagdžiūnienė

TRADICINIS VELYKINIS STALAS MONTREALIS

Lietuvių paviljonas "Vilnius" laike tarptautinio festivalio "Karavanas" Toronte 1975 m. Lietuvių paviljone veikė meniškai paruošta paroda, kurioje buvo išstatyti tautiniai drabužiai, audiniai, medžio, keramikos ir gintaro išdirbiniai ir kiti meno eksponatai. Taip pat buvo demonstruojami lietuviškų valgių patiekalai ir vaišinami svečiai. Paviljone darbavosi ir įvairius patiekalus paruošė Toronto įvairių organizacijų moterys. Nuotraukoje Lietuvos Kankiinų par. katalikių moterų draugijos narės prie lietuviškų valgių stalo. Iš k.: O. Tačiliauskienė, A. Katelienė, M. F. Yokubynienė, B. Sirutienė, T. Benotienė ir A. Ubeikienė.

"MOTERS" ŽURNALAS YRA SIUNTINĖJAMAS BE PERTRAUKOS, TODĖL PRAŠOME ATSILYGINTI UŽ 1976 METUS!

ADMINISTRACIJA

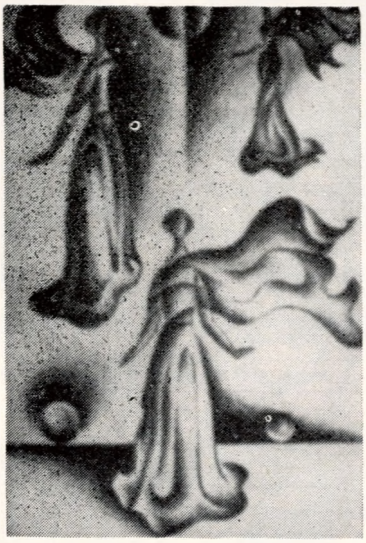

Madų ir grožio pasaulis

VEDA I. KAIRIENĖ

GROŽIO IR MADŲ PATARĖJOS

Daugelis vyrų galvoja, kad apsipirkinėjimas sudaro moterims didžiausią malonumą. Tačiau ir moterų tarpe yra tokių, kurios vengia perkrautų krautuvių, jas vargina lakstymas iš vieno augšto į kitą, jas vargina minios ir joms sunku apsispręsti ką pirkti.

Ir šitų retų moterų problema šiandien lengvai išsprendžiama. Jos gali kreiptis į grožio ir madų patarėjas. Pavyzdžiui, Toronto Eaton'o universalinėje krautuvėje, šioje srityje sėkmingai patarnauja panelė Deborah Brooker.

Pirmiausia Brooker paskiria būsimajai pirkėjai pasimatymą, kurio metu ji draugiškai pasikalba apie klientės gyvenimo būdą, jos pomėgius ir pasiima visas klientės išmieras. Po tokio pasimatymo, Brooker, atsižvelgdama į klientės netobulybes — pertrumpas kojas, perplačius pečius, perplonas rankas, sudaro jai individualiai pritaikytą garderobą.

Vienai moteriai ji suorganizuoja rūbus netikėtai kelionei, kitai parenka rūbą specialioms iškilmėms, kitai vėl — darbo rūbus. Kaikurios moterys kreipiasi į ją 2-3 sykius į metus.

26 metų panelė Brooker studijavo šešeris metus madų meną Vienoje ir Romoje. Dabar jau dveji metai ji darbuojasi Eaton'e. Šiuo metu jos nuolatinę klientūrą sudaro 75 moterys.

"Kaikurios moterys, lyg tyčia, išsirenka rūbus, kurie joms visiškai netinka", sako Brooker. Pirmiausia reikia žiūrėt į rūbus kaip į dalį vieneto, bet ne į eile atskirų gabalų". Prieš sudarydama ištisą garderobą, Brooker išsiklausinėja savo pirkėjų ką jos veikia, kokios jų profesijos, kokiame socialiniame gyvenime jos dalyvauja ir kaip praleidžia laisvalaikius. Pagal ją, neplanuotas pirkinėjimas yra tik pinigų išmetimas.

Tinkamai parinktas spalvų derinys yra pats svarbiausias faktorius. Geriausia pasirinkti dvi ar tris derančias pagrindines spalvas. Neutralios ir žemės spalvos yra pačios gražiausios ir mažiausiai iš mados išeinančios spalvos.

Niekad nepirkit rūbo, nepatikrinusios siūlių, sagų, užtrauktukų, pamušalo ir valymo nurodymų.

Taip pat svarbu, kad rūbai nesiglamžytų. Prieš pirkdamos suknelę ar eilutę, sugniaužkit gerai ranka sijono medžiagą ir jei, paleidus, raukšlės neišsilygins, tokio rūbo nepirkit.

Niekad neapsimoka pirkti neįprasto stiliaus, trumpalaiki dėmesį patraukiantį rūbą. Gero, klasiško stiliaus rūbai visada gali būti pagyvinti ir paįvairinti įdomiais priedais — šalikėliais, dirželiais, papuošalais.

Sudaryti ištisą naują garderobą Brooker užtrunka beveik metus laiko ir klientei kainuoja tarp 2 ir 3 tūkstančių dolerių. Tokia garderoba sudaroma iš dviejų geros medžiagos kelnių, dviejų sijonų, vienos arba dviejų eilučių darbui, dviejų suknelių pasipuošimui, keleto palaidinių, megstinių, žieminio apsiausto, lietpalčio, 2 porų ilgų batų, keleto vasarinių sijonų, lengvų megstų bliūzelių, nailonio švarkelio ir, žinoma, visos eilės priedų.

Brooker primena, kad nepaprastos svarbos turi geras rūbų pasiuvimas ir pritaikymas. Taip kaip vyrai neperka geros eilutės be pritaikymo ir vieno kito pataisymo, taip ir materys turėtų reikalauti, kad krautuvės jų rūbus pasiaurintų, paplatintų arba, pagal reikalą, pailgintų ar patrumpintų.

RUDENS APRANGA

EILUTĖS RUDENIUI

Eilutės buvo dėvimos keturiasdešimtaisiais ir penkiasdešimtaisiais metais. Po to jos beveik visai išnyko. Jos vėl bus plačiai dėvimos šį rudenį. Žinoma, jos bus kitokios kaip prieš trisdešimt metų. Madų kūrėjai siuva jas iš lengvesnės medžiagos, su platesniais sijonais ir trumpesniais švarkeliais. Daugelis eilučių siuvamos iš smulkiai dryžuotos pilkos vilnonės flanelės. Beveik kiekviena eilutė turės priderintą susegamą liemenę, kaikurios bus 4 dalių — sijonas, švarkas, liemenė ir kelnės.

Geoffrey Beene prie eilučių derina ir tos pačios medžiagos apsiaustus.

SPALVINGI RUDENS SILUETAI

PRATIMAS GERESNEI FIGŪRAI

Daugelis moterų skundžiasi, kad po keturiasdešimtojo gimtadienio jų svoris pradeda sparčiai augti ir nereikalingi lašinukai susikrauna pačiose nepatogiausiose vietose.

Eilę metų netinkamai prižiūrėtas kūnas, dažnai permaitintas ir nemankštintas, pradeda maištauti. Prarade jaunatvišką lankstumą raumenys jau nebeišlaiko ir per metų eilę krauti riebalai iššoksta neestetiškom rimbėm ant strėnų ir pilvo.

Pilvo raumenys labiausiai pasiduoda ir, jei nepakeičiami valgymo papročiai ir nepradedama nuolatinė mankšta, kiekvienas nereikalingas svaras dar padidins pilvą.

"Sutraukti" pilvo raumenis jau nebeužtenka sumažinti maisto kiekio. Tiesa, tinkama dieta labai svarbi. Tortai, pyragai, limonadas, džiovintos sūdytos bulvės, hamburgeriai vyresniam žmogui yra nuodai. Jų vietoje reikėtų kiek galima daugiau valgyti natūralų maistą — šviežius vaisius, žalias daržoves, saulėgrąžų sėklas, razinkas, aprikosus ir datules.

Šalia tinkamos dietos reikia kasdien sportuoti — plaukti, važinėti dviračiu arba bent vaikščioti.

Labai naudingas yra yoga pratimas, kuris padeda sutvirtinti atsipalaidvusius pilvo raumenis. Atsigulkite ant grindų ir pasidėkite rankas šalia, paralelėiai su kūnu. Įkvėpkite giliai orą ir kelkite vieną koją kiek galima augščiau, taip kad susidarytų 90° kampas. Laikykite abiejų kojų kelius ištiestus. Iškvėpkite orą, kai palengva leidžiat koją žemyn. Pakartokit šį pratimą su kita koja. Vėliau kelkit abi kojas drauge ir palengva leiskit žemyn. Pakartokite tai keletą kartų.

Antras būdas yra kelti abi kojas drauge ir tik porą pėdų nuo žemės labai lėtai ir po to lėtai leisti žemyn. Tai kartojama dešimtį kartų du sykiu į dieną.

Po poros mėnesiu pastebėsite, kad jūsų iššokęs pilvas vėl pasidarys plokščias.

• SVEIKATA

NEBŪKIME TURTINGI PINIGAIS, O VARGŠAI SVEIKATA

Visuomet su įdomumu skaitau lietuviškuose laikraščiuose dr. Jono Adomavičiaus straipsnius, parašytus sveikatos skyriuose lengvoje formoje, visiems prieinamus suprasti, nurodant sveikos mitybos reikšmę žmogaus sveikatai. Ta pačia kryptimi norėčiau ir aš pasidalinti su mielais skaitytojais iš savo perskaitytų knygų parašytų gydytojų įvairiomis kalbomis apie gerą ir sveiką vegetarišką maistą, kuriuo maitinosi ir mūsų garsus filosofas, rašytojas kultūrininkas Vilius Vydūnas.

Pirmiausia galvoju, kad geros sveikatos išlaikymas priklauso nuo žmonos ar šeimininkės: kokį maistą ji gamina, pati valgo ir patiekia visai savo šeimai. Bet kaip matyti iš gyvenimo praktikos, nepaprastai mažas nuošimtis moterų gamina maistą gerai išstudijavusios, kokios reikšmės turi vitaminai, mineralai ir riebalai, ir kokias daržoves bei vaisius reikia valgyti dėl tos ar kitos ligos, ir kad daug ligų vien tik su maisto pagalba namuose būtų galima išsigydyti. Dieta labai svarbi žmogaus organizmui. Bet moterys dažnai nesuprasdamos maisto reikšmės padaro daug klaidų, dėl kurių vėliau jos pačios ir jų šeima turi nukentėti. Pirmoji klaida yra ta, kad nori sutaupyti, o iš sutaupų nusipirkti ką nors sau ar namams. Maisto sąskaiton taupyti negalima, maistas visuomet turi būti šviežias, nes viduriai tuojaus reaguoja ir nepriima. Žmogaus graži išvaizda ir veido spalva, yra pirmas požymis jo geros sveikatos.

Perų valstybės dr. Carlos Casanova Lenti savo knygoje "Neo Hipocratizmo, Naturismo o Reforma de Vida" rašo, kad maistą reikia suskirstyti į tris dalis: maistas, kuris apsaugoja nuo ligų, maistas, kuris teikia stiprią mitybą, ir žalingas maistas. Jei šiandien jau visas pasaulis kovoja dėl oro, jūros bei upių vandens užteršimo, tai taip pat turėtume atsisakyti ir nuo to maisto, kuris taip žaloja mūsų sveikatą.

Jau daugiau kaip prieš šimtą metų buvo gydytojų, kurie kreipė nepaprastai daug dėmesio ir rašė apie sveiką ir gerą mitybą. Danų kilmės dr. Mikkel Hindhede po keturių metų praktikos su maistu, nustatė, kad pats sveikiausias maistas žmogui ir labiausiai priimtinas organizmui yra paprastas ir pigus maistas, pagamintas iš natūralių ir šviežių produktų, be jokių prašmatnių kepsnių, kuriu riebalai sudegę pavirsta į nežinia kokią rūgštį ar anglį.

Dr. Brauchle sako, kad už įsteigimą pirmos natūristinės klinikos Vokietijoje, turime padėkoti kancleriui Bismarkui. 1880 metais Bismarkas sunkiai sirgo, nuo perdidelio darbo buvo visai išsisėmęs. Berlyno gydytojai galvojo, kad jis turi skilvio ir kepenų vėžį, ir kad jam beliko gyventi nedaugiau kaip šeši mėnesiai. Tuo metu Bismarkas išgirdo apie vieną gydytoją, jauną natūristą, visai dar nežinomą, kurio pavardė buvo dr. Schweninger iš Oberpfalco. Bismarko pakviestas dr. Schweninger nustatė Bismarkui visai kitą diagnozę, ir prirašė vegetarišką dietą. Po kiek laiko, visų nustebimui, kancleris Bismarkas pradėjo pasitaisyti, nors buvo jau gerokai senas, bet dr. Schweninger priežiūroje išgyveno dar 18 metų.

Šveicarijos dr. Ralf Bircher savo knygoje "Hunsa" rašo apie Hunsos gyventojus, kurie yra labai sveiki, stiprūs ir sulaukia ilgo amžiaus. Hunsos sritis yra Indijos šiaurėje. Betyrinėdamas tų žmonių sveikatą, jis nerado nei vieno ligonio su vėžio ar cukraus ligomis. Toje srityje žmonės labai neturtingi, ir todėl jų dieta labai paprasta, bet sveika. Tą pat rašo ir dr. Carrison Mc. išgyvenęs Hunsos pasienyje septyneris metus, darydamas visokius tyrimus, nustatė, kad jų toks geras sveikatos stovis priklausė tik nuo jų sveikos natūralios mitybos.

Vincente Priessnitz ir kunigas Sebastian Kneipp (abu vokiečių kilmės) nurodo taip pat gerą ir visiems prieinama vandens gydymosi sistemą. Kunigas Sebastian Kneipp dar būdamas jaunas sirgo tuberkuloze ir pats išsigydė vandeniu. Šiandien Vokietijoje surasime apie keliasdešimt klinikų ir sanatorijų kur gydo Prissnitzo ir Kneippo vandens metodais. Ispanijoje yra labai žinomi prof. N. Capo ir Naturopatijos dr. Jose Castro, abu išleide apie keliasdešimt knygu apie maitinimąsi ir gydymąsi dietiniu maistu.

Nepaprastai įdomus yra d-rės J. Brandt Šveicarijos Universiteto Tyrinėjimo srities aprašymas, kaip ji pati save per devynis metus išsigydė nuo skilvio vėžio. Užtruko taip ilgai todėl, kad ji bandė visoki maistą ir badavo, kol pagaliau pasisekė išsigydyti vynuogėmis suvalgant apie 2,5 kg. į dieną nenaudojant jokio kitokio maisto nei vaistų tam tikrą laiką. Vynuoges jis skaito "vaisių karaliene".

Patartina, kad jauna šeimininkė ištekėjusi tuojaus pradėtų kreipti daug dėmesio į maisto gaminimą, jo sudėtį ir jo reikšmę,, nes kai žmogus sveikas, tai ir laimingas. Be to, ir gydytojai galėtų dažniau pasisakyti mitybos klausimu, nes tokios rūšies straipsniai yra visu mielai skaitomi. Nuo tinkamos mitybos sumažėtų ligos ir amžius pailgėtų. Gaila, kad lietuvių kalboje negalima gauti beveik jokios knygos apie vegetarišką maitinimąsi ir jo didele naudą. L. Leonardas sako: pirmaja savo gyvenimo pusę žmogus praleidžia begriaudamas savo sveikatą, o antraja pusę — besigydydamas ir ją bepalaikydamas.

A. Vaitiekėnas

CHEMIKALAI MAISTE

...tam tikrą dalį kenksmingų medžiagų žmogus šiandien gauna ir iš oro, nes miesto oras pilnas automobilių ir industrijos išmetamų dujų. Tačiau nemažai nuodingų medžiagų į mūsų organizmą patenka ir su maistu, nes maisto industrija šiandien vartoja apie 3000 įvairių chemikalų, kurie apsaugoja maistą nuo gedimo, pagerina jo skonį ir suteikia patrauklesnę išvaizdą. Šie maisto priedai kasdien vis daugėja.

Dabar vaisiai ir daržovės purškiami įvairiais insekticidais, kurie daugiausia yra petrocheminės kilmės. Nors valdžia ir yra nustačiusi šių chemikalų vartojimo normas, pvz. 5 dalys vienam milijonui, tačiau šių normų niekas nesilaiko. Tiriant rasta, jog vienam milijonui naudojama chemikalų net 200 dalių, vietoj 5-kių.

Išvengti šių maisto priedų nėra lengva, tačiau kaiką galima pataisyti ar visai išbraukti iš savo kasdieninės mitybos. Šeimininkė šiandien privalo būti labai atsargi. Pirkdama maistą, turėtų pirma perskaityti, kas ant dėžučių užrašyta ir vengti tokių priedų, kaip maisto dažų, preservatyvinių medžiagų, dirbtinių prieskonių, baltinimo chemikalų ir ypač kaikur naudojamo mineralinio aliejaus ar parafino daržovių apsaugai. Maistui gaminti turime daug įvairių patogumų ir vis dar norime daugiau jų... pradedame tenkintis tik dėžučių atidarymu, "Dream Whip" pastovumu, vietoj sunkos įvairiais spalvotais gėrimais ir t.t.

Prekybininkai nuostabiai sužavi pirkėjus gražiomis etiketėmis, suvilioja greitu davinio pagaminimu ir užtikrintu natūralumu.

Todėl reikia nepaprasto nusistatymo būti savarankiškai ir nepasiduoti reklamai.

Vaisių, daržovių plovimas

Nupirktus vaisius ar daržoves, nepakanka tik vandeniu nuplauti. Patartina ant jų esančius chemikalus pirma neutralizuoti. Tai galima atlikti keliais būdais. Vienas iš paprastesnių būdų yra nuplauti juos **šaltu acto skiediniu. (Vienai kvortai vandens imti vieną puoduką acto).** Ypač atkreipti dėmesį į vaisius. Nors ir nuplovus minėtu skiediniu vaisiaus įdubimą, kuriame yra kotelis, reikia dar jį išpjauti, nes ten daugiausia susikoncentruoja vaismedžio purškimo chemikalai (švino ir aršeniko skiedinys).

Antras būdas, tai nuplauti vaisius ir daržoves hidrochlorinės rūgšties skiediniu. Šį būdą mitybos specialistas Gaylord Hauser siūlo ypač tiems, kuriems trūksta virškinimo rūgščių. Šį skiedini taip pat lengva pasigaminti. Hidrochlorinė rūgštis gaunama vaistinėse ir jos 1 unciją naudoti trim kvortom vandens. Šis skiedinys yra nekenksmingas sveikatai ir jį galima naudoti keletą kartų. Patį skiedinį galima išlaikyti savaitę laiko, supylus į stiklinį ar porceliano indą.

Vaisius ar daržoves šiame skiedinyje reiktų laikyti apie 3 minutes ir išėmus nuplauti šaltu vandeniu.

(Iš "Daugiau dėmesio mitybai" — S. Stasienė, "Draugas").

• Šeimininkių kampelis

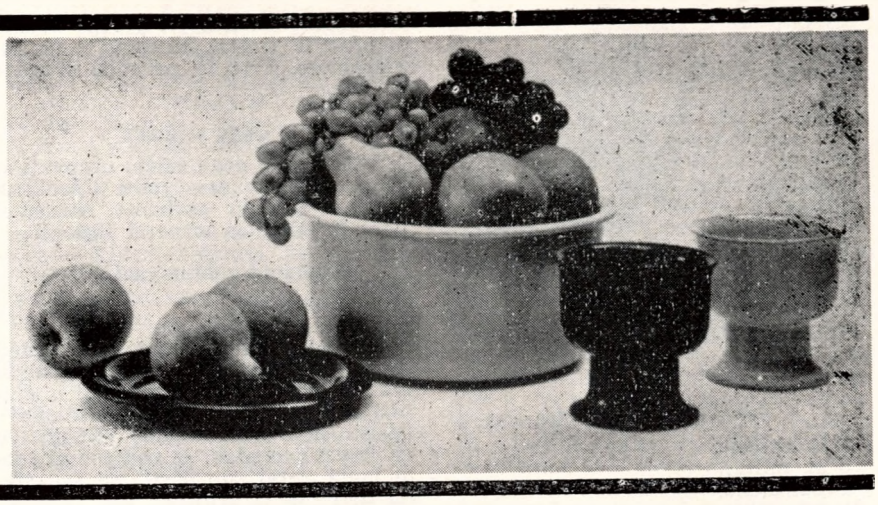

Veda L. MURAUSKIENĖ

Maisto virimas riebaluose, tai yra virimo forma, kur maistas verdamas labai karštuose riebaluose. Tokiu būdu virti produktai: mėsa, daržovės, vaisiai, tešlos ir kiti patiekalai prisigeria mažiau riebalų negu paprastai kepant keptuvėje, pvz. 2 svarai bulvių (French fries) sugeria tik apie 75 gr. riebalų. Karšti riebalai uždaro poras, maistas iš viršaus paruduoja ir pasidaro trapus, viduje greitai susitroškina. nepakeisdamas aromato ir neišleisdamas sulčių. Riebaluose galima virti natūralius produktus, pavoliotus miltuose arba mirkytus tešloje. Iš riebalų geriausiai tinka aliejus, jį galima panaudoti daugiau kartų, tik po vartojimo reikia perkošti per sietelį, kad neliktų jokių maisto trupinių. Šitokiam virimo būdui reikia naudoti tam skirtus indus su sieteliu, mažesniem patiekalam galima naudoti gilesnę keptuvę. Natūralius produktus, kaip mėsą, daržoves, bulves ir t.t. prieš dedant į karštus riebalus juos reikia gerai nusausint.

Apkepintas sūris

50 gr. sviesto,
40 gr. miltų,
1 pd. pieno,
75 gr. ementalio sūrio,
3 baltymai,
druska, pipirai.

Iš sviesto, miltų ir pieno padaryti tirštą padažą, dar šiltą sumaišyti su tarkuotu sūriu, pridėti druską ir pipirus. Viską atšaldyti. Labai stangriai išplakti baltymą, sumaišyti su sūrio mišiniu. Su šaukšteliu dėti į karštus riebalus ir parudavus išimti ir nusausinti. Tinka prie kokteilinių gėrimų, alaus ir t.t.

Apkepinti obuoliai

125 gr. miltų,
druskos, vandens,
2 baltymai,
1 štl. konjako,
4 rūgštūs obuoliai,
cukraus pudra.

Sumaišyti miltus, druską, konjaką ir vandenį (pagal reikalą), kad būtų skysta tešla. Įmaišyti stangriai išplaktus baltymus ir toje tešloje pamirkyti nulupto ir supjaustyto obuolio skilteles. Pavirinti riebaluose, kol paruduos, nusausinti ir pabarstyti cukraus pudra.

Kiaulienos karbonadas su džiovintais obuoliais

Kiaulienos karbonadus apipjaustyti (riebalus ir kaulus), gerai išmušti, pasūdyti ir truputį pakepinti riebaluose. Dėti į indą eilėmis su išmirkytais džiovintais obuoliais, įpilti truputį vandens ir riebalų. Troškinti, kol bus minkšti. Paduoti su virtomis bulvėmis.

Oro pyragai — (soufflé)

Kepant oro pyragus reikia prisilaikyti kaikurių taisyklių, tada ir rezultatai bus geri.

1. Žiūrėti, kad baltymai perdaug nepersiplaktų ir neperdaug sutirštėtų. Geriausia plakti ranka.
2. Kepti nedidelėse formose, apie 12" diametro ir 6" augščio. Jei reikia daugiau, kepti dviejose formose. Kepti molinėse ar porcelano formose.
3. Išplaktus baltymus pirmiausia apie ¼ įdėti į paruoštą masę ir tik išmaišius supilti viską į likusius baltymus.
4. Iškepus tuojau valgyti. Atsargiai nešti į stalą, nes nuo mažiausio pajudinimo pradeda sukristi.

Sūrio oro pyragas

3 št. sviesto,
3 št. miltų,
1 pd. pieno,
½ sv. sūrio (gali būti įvairus),
6 kiaušiniai,
pipirų.

Paimti dvigubą indą, apatiniame turi būti verdantis vanduo. viršutiniame išlydyti sviestą, įmaišyti miltus, supilti pieną ir maišant pavirinti. Sudėti sukapotą sūrį ir, pagal skonį, pipirus. Maišyti, kol viskas gražiai išsileis. Truputį atvėsinti, sudėti išplaktus trynius ir išmaišyti — išplakti.

Masę pavėsinti apie 15 min. Išplakti baltymus ir apie ¼ sudėti į sūrio mišinį, lengvai išsukti, tada visą mišinį supilti į likusius baltymus ir vėl lengvai išsukti. Formą patepti sviestu ir kepti krosnyje prie 350° apie 25 min. Jei reikia. galima palaikyti kiek ilgiau. Tinka valgyti su juoda duona ir lapų salotomis.

Šokolado oro pyragas

3 št. sviesto,
3 št. miltų,
1 pd. pieno,
½ pd. cukraus,
3 kvadratai kartaus virimo šokolado,
7 baltymai,
5 tryniai.

Dvigubame inde išlydyti sviestą, sumaišyti su miltais, supilti pieną ir pavirinti. Sudėti cukrų ir išmaišyti. Sudėti šokoladą, viską maišyti, kol gražiai išsileis ir pasidarys vienoda masė. Nuimti nuo ugnies, įdėti mažą žiupsnelį druskos ir masę plakti mediniu šaukštu apie minutę. Atvėsinti, sudėti plaktus trynius ir vėl viską gerai išmaišyti — išplakti. Išplakti baltymus, ¼ baltymų įmaišyti į atvėsusią šokolado masę, tada visą mišinį supilti į likusius baltymus ir lengvai išsukti. Supilti į sviestuotą formą ir kepti apie 25 min. prie 350°. Tinka su plakta grietinėle.

Daržovių dešrelės

Išvirti 1 svarą įvairių daržovių (morkų, bulvių, kopūstų, salierų ir t. t.), nusunkti, sumalti mėsos mašinėle. Paimti 100 gr. maltos virtos mėsos, 1 kiaušinį, pridėti 100 gr. mirkyto pyrago, prieskonių (druskos, pipirų, pakepinto svogūno) ir išminkyti. Sumaišyti daržoves ir paruoštą mėsą, gerai išminkyti, pavolioti miltuose, išplaktame kiaušinyje, pyrago džiuvėsėliuose ir gražiai pakepinti karštuose riebaluose. Prie to paruošti svogūnų padažą.

Uogų saldusis

2 puodukus uogų sulčių užvirinti su ½ puoduko cukraus, įpilti 3 šaukštus manų kruopų ir pavirinti. Ataušinus įdėti 3 baltymus ir gerai išplakti.

Krokanto saldumynai (25)

3 št. cukraus,
60 gr. kapotų migdolų.

Sulydyti cukrų keptuvėje, sudėti migdolus ir leisti paruduoti. Užtepti ant vaškinio popierio, atšaldyti ir grubiai sulaužyti. 200 gr. virimo šokolado išleisti su 5 št. vandens, pridėti 100 gr. kapotų migdolų ir sudėjus migdolų laužą gerai sumaišyti. Su šaukšteliu dėti mažas krūveles ant vaškinio popierio ir palaikyti keletą valandų, kad išdžiūtų.

Migdoliniai pyragėliai

250 gr. riebalų,
250 gr. cukraus,
250 gr. kapotų migdolų,
375 gr. miltų,
2 tryniai patepimui.
½ štl. malto cinamono,
1 kiaušinis,
1 št. romo,

Visus produktus išmaišyti ir suminkyti. Padaryti pailgą ritinį (apie 4 cm. augščio) ir palaikyti šaldytuve per naktį. Sekančią dieną supjaustyti riekelėmis, patepti tryniu. dėti į riebaluotą formą ir kepti labai karštoje temperatūroje apie 10 min.

Vaisinis pyragas a la Gingerale

4 puodukai miltų,
1 šaukštas kepimo miltelių,
1 šaukštelis druskos,
2 puodukai razinų,
3½ puoduko maišytų cukruotų vaisių (candied fruit),
2 puodukai migdolų (slivered almonds),
1 puodukas sviesto,
2 puodukai cukraus,
4 kiaušiniai,
1 puodukas gingerale.

Dideliame dubenyje sumaišyti miltus, kepimo miltelius ir druską. Sudėti razinas ir kitus vaisius bei riešutus. Lengvai ranka išmaišyti.

Kitame dubeny trinti sviestą ir cukrų, kol bus šviesus ir purus. Dadėti po vieną kiaušinį, vis paplakant po kiekvieno dėjimo. Įmaišyti ginger ale ir šią skystą masę supilti ant miltų maišant mediniu šaukštu.

Kepimui galima naudoti vieną formą su skyle arba dvi mažesnes, pailgas. Formas ištepti riebalais ir iškloti vaškiniu popieriu. Kepti krosnies centre prie 275°F. Didesnę formą apie 3 valandas, mažesnes apie 2 valandas. Patikrinti ar iškepęs įkišant pagaliuką į pyrago vidurį. Jeigu pagaliukas švarus, pyragas iškepęs.

Leisti apie 30 minučių atvėsti ant grotelių ir tada išimti iš formos, kad visai atšaltu. Norint, kad ilgiau būtų šviežias, laikyti suvyniotą sidabriniame popieriuje šaldytuve. Galima dar uždėti liukrą, darytą irgi su ginger ale.

Liukras

1 puodukas cukraus,
2 šaukštai gingerale.

Cukrų persijoti ir užpilti gingerale. Gerai pamaišyti, kad masė būtų lygi. Jeigu norima skystenio liukro, galima dėti arba daugiau gingerale ar citrinos sunkos. Liukrą pilti ant pyrago ir leisti jam nubėgt per pyrago šonus. Prieš duodant į stalą leisti pastovėti bent 10 minučių.

Greitas užkandis

Supjaustyti 4 dideles virtas bulves ir 4 griežinėlius virto kumpio, sukapoti 2 kietai virtus kiaušinius, stambiai supjaustyti gerą saują svogūno laiškų, pridėti įvairių prieskonių (druskos, pipirų, cukraus), viską gerai išmaišyti ir užpilti rūgščia grietine. Paduoti su žaliais salotų lapais, arba šviežiais agurkais.

Kviečiame visus prisidėti prie "MOTERS" žurnalo tuštėjančios pinigų skrynelės papildymo!

VAJAUS - BAZARO - LAIMIKIAI

1. Encyclopedia Lituanica (anglų kalba) 6 t.
2. Dail. J. Paukštienės — paveikslas
3. A. Katelienės — medžio šakų-šaknų skulptūra
4. Knygos — Lietuvių liaudies moterų draubužiai ir kitos
5. Knygos — Lietuvių Liaudies Menas — Drabužiai ir kitos

ir 10 metinių "Moters" prenumeratų

Prašome gautų bilietėlių atkarpas su adresu ir pinigais prisiųsti "Moters" administracijai — 1011 College St., Toronto, Canada, M6H 1A8

iki š.m. gruodžio mėn. 31 d.

Jei kam reikia papildomų bilietėlių prašom kreiptis į administraciją.

Laukiame visų talkos ir pagalbos!

"Moters" žurnalo redakcija ir administracija

• Atsiųsta paminėti

Žemaitijos Girių Takais — Aleksandras Tenisonas; Lietuvos Miškininkų S-gos Išeivijoje Miškų Literatūrai Leisti Fondo Leidinys Nr. 5; techn. red. — **Vincas Žemaitis;** dail. **D. Gelažiūtė - Kizlauskienė;** 366 psl.; tiražas 500 egz. iliustruotas nuotraukomis; kaina nepažymėta.

Autorius įdomiai pateikia platų atsiminimų pluoštą iš Lietuvos miškininkystės praeties istorijos.

Vaikystė — Janina Narūnė; autobiografiniai atsiminimai, pirmoji knyga; 159 psl., kaina 5 dol.; spaudė Prancūškonų spaustuvė Brooklyne. Įdomūs ankstyvosios vaikystės ir pirmųjų mokslo dienų atsiminimai.

Martynas Mažvydas Vilniuje — Juozas Kralikauskas; "Draugo" dienraščio 25-jo konkurso premijuotas romanas; **dail. T. Valius;** Lietuviškos Knygos Klubo leidinys; 307 psl.; kaina — nepažymėta.

Lietuvių Literatūros Istorija — III tomas (1928-1944 m.) — **Pranas Naujokaitis;** JAV LB Kultūros Tarybos leidinys Nr. 3, 1976 m.; tiražas — 1000 egz.; kaina — $10; 542 psl., iliustruota nuotraukomis.

Močiutės Dovana — Danutė Lipčiūtė - Augienė; iliustratorė — **dail. Jadvyga Paukštienė;** 71 psl., iliustruota piešiniais; tiražas — 1000 egz.; kietais viršeliais, kaina nepažymėta. Ši daili knyga mūsų mažiesiems gaunama pas knygų platintojus.

Lietuvių Dienos — mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas, lietuvių ir anglų kalbomis; redaguoja — redakcinė kolegija; adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif., 90029, USA; prenumerata metams — 10 dolerių.

Lituanus — Lithuanian quarterly — kultūros ir mokslo žurnalas anglų kalba; redaguoja: A. Klimas, T. Remeikis, B. Vaškelis; prenumerata metams 8 dol; adresas: Lituanus — 6621 S. Troy, Chicago, Ill U. S. A. 60629.

Gabija — Skaučių Seserijos Vadijos leidinys; redaktorė — ps. B. Kidolienė; medžiagą paruošia — v.s. L. Milukienė — 111 Grohmans Lane, Plainview, N.Y. 11803, USA; leidžiami 4 numeriai metuose; prenumerata — 2 dol.

Medicina — PLGS žurnalas; vyr. redaktorius — **Kazys Pemkus,** MD. — 1022 Beau Brummel Drive, Sleepy Hollow, Ill. 60118, U.S.A.; administratorė — L. Dargienė — 10326 Kipling St., Westchester, Ill. 60153, U.S.A.; išeina tris kartus metuose; prenumerata — 10 dol.

Skautija — Lietuvių Skautų sąjungos vadovybės biuletenis; redaguoja redakcinis kolektyvas: A. Saulaitis, R. Gudaitienė, Č. Kiliulis; administracijos adresas: K. Šimėnas, 45 Alban St., Dorchester, Mass. 02124, U.S.A.

Museum Review — Balzeko Lietuvių Kultūros Muzėjaus Čikagoje Biuletenis.

Skaidrės — Švietimo Gairių priedas; 700-tų skaidrių sąrašas; Kanados Liet. Bendruomenės Švietimo Skyriaus Mokslo Priemonių Komisijos paruošti skaidrių komplektai mokykloms: Vilnius, Kaunas, Nemunas, Pajūris, Trakai, Vytautas, Laisvės kovos, Ropė, Voveraitės vaišės, Obuoliai, Gandras ir lapė, Ko trūksta?, Lapai, Lietuvių tautiniai drabužiai, Lietuvių dailininkų darbai, Senovės lietuvių architektūra — Liaudies menas, Du gaideliai, Pelėda, Šaltyšius, Zuikis Puikis, Vištytė ir gaidžiukas, Darbininkai, Rašytojai — Pilys.

Skaidres galima užsakyti sekančiu adresu: **V. Matulaitis, 44 Longbourne Dr., Suite 506, Weston, Ont., Canada, M9R 2M7.**

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia N. P. M. Seserys, Putname; išeina kas mėnesį, metinė prenumerata $5; adresas: Eglutė — Immaculate Conception Canvent, Putnam, Conn. U. S. A. 06260.

Laiškai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; redaktorius J. Vaišnys, SJ; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, USA; prenumerata metams — 6 dol.

Pasaulio Lietuvis — Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybos leidinys; redaguoja — Redakcinė kolegija; adresas — 6804 So. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629, USA; prenumerata — 3 dol. metams; administracijos adresas — 7240 S. Mozart St., Chicago, Ill. 60629, USA.

ŽURNALUI AUKOJO

$32.00 — Didžiulienė L., Bogota, Colombia.

$25.00 — Stankienė M., Toronto, Ont., Rev. Msgr. F. M. Juras, Putnam, Conn., Dubauskienė A. Chicago, Ill.

$20.00 — Jankutė E., Toronto, Ont., Karkienė A., Toronto, Ont., Kirkpatrick G., Kentville, N.Sc.

$15.00— Staškus J., Sudbury, Ont.

$14.00 — Vytienė B., Tillsonburg, Ont.

$10.00 — Madeikienė A., Waterbury, Conn., Matonienė L., Waterbury, Conn., Gylienė A., Waterbury, Conn., Kudirkienė M. Waterbury, Conn., Nagurskis M., Waterbury, Conn., Zabielskis J. ,Waterbury, Conn., Bajorinienė J., Waterbury, Conn., Valiulienė G., Waterbury, Conn., Venslauskaitė D., Wolcott, Conn., Melienė M., Chicago, Ill.

$9.00 — Mickeliūnienė E., Richmond Hill, N.Y.

$5.00—Agurkienė J., Omaha, Nebr. Smilgienė K., Vancouver, B.C., Dietrich E., Elizabeth, N.J., Deveikienė O., Los Angeles, Calif., Varnienė J., Brockton, Mass.

$4.00 — Baltuonienė J., LaSalle, Que., Gimbutienė E., Los Angeles, Calif., Mogenienė M., Belleville, Ill., Ofrossimow P., Brookline, Mass., Raulinaitienė V., Fresno, Cal., Sister M. Augusta, Putnam, Conn., Skardžiuvienė B., Hot Springs, Ark. Skirmuntienė J., Kenosha, Wisc., Astašaitienė M., Chicago, Ill., Tervydienė A., Chicago, Ill., Urbaitienė T., Mayfield Hts., Ohio, Vileniškienė O., Dorchester, Mass.

$3.00 — Kušlikienė M., Grand Rapids, Mich., Bagdonienė H., Chicago, Ill., Jurėnienė E., Eden, Ont., Ribokienė E., Brockton, Mass., Moriarty A., Quincy, Mass., Šeputienė O., Detroit, Mich., Remezienė K., Brooklyn, N.Y., Tarutienė B., Willowick, Ohio, Didžienė L., Altona, Australia, Jakutienė P., Dorchester, Mass.

$2.00 — Bureikienė R., Los Angeles, Calif., Šilgalienė E., Catonville, Md., Karasiejienė M., Mississauga, Ont., Petrulienė S., Toronto, Ont., Veigel A., Freudenstadt, Vokietija, Saulienė M., Gary, Ind., Rimkūnienė I., Hammond ,Ind., Bražienė O., Manchester, Mich., Sakalauskienė N., Los Angeles, Calif., Rutenienė V., Woodhaven, N.Y., Vaičjurgienė V., Dorchester, Mass., Pakštienė E., Chicago, Ill., Barkauskienė P., Chicago, Ill., Sodeikienė L. Cicero, Ill.

$1.00 — Bačėnienė K., Brampton, Ont., Balienė B., Chicago, Ill., Biliūnienė J., Centerville, Mass., Bliūdžiubienė J., Detroit, Mich., Blynienė E., Detroit, Mich., Karnienė A., St. Pe Santa Monica, Calif., Jodinskienė L., tersburg, Fla., Kavaliauskienė T., Detroit, Mich., Makauskienė S., Somerset, N.J., Mikelėnienė V., Peterborough, Ont., Paovienė V., Grand Rapids, Mich., Petrauskienė V., Toronto, Ont., Rimkevičienė O. Toronto Ont., Skobeikienė S., Richmond Hill, N.Y., Stasiliūnienė E., Ringwood, Australia, Steponavičienė G., Portland, Ore., Švobienė J., Madison Hts., Mich., Vaišvilienė S., Chicago, Ill., Vasienė O., Parma, Ohio, Zavienė S., Toronto, Ont., Zdanienė N., Cliffton Hill, Australia.

GARBĖS PRENUMERATOS

Babronienė V., Chicago, Ill., Balienė S., Dearborn Hts., Mich., Baliutavičienė V., Valencia, Venezuela, Baužienė S., Detroit, Mich. Bičiūnienė J., Chicago, Ill.,Cade I., Amherst, Mass., Caplinskienė O., Darien, Ill., Čižikaitė B. (trim metam), Chicago, Ill., Daniliūnienė I. (dviem metam), London, Ont., Didžienė L. (dviem m.), Altona, Australia, Dietrich E., Elizabeth, N. J., Elsbergienė A., Brigantine, N. J., Grebliūnienė M., Colorado Springs, Colo., Gruodienė J. (trim m.), Chicago, Ill., Jančiukienė B., Winnipeg, Mann., Januškienė A., Milton, Mass., Kaunaitė D. Miami, Fla., Kazlauskienė S., Chicago, Ill., Knystautienė J., Darby, Pa., Leskauskienė G., Stone Park, Ill., Lukauskienė D., Cali, Colombia, Mačienė A., Downers Grove, Ill., Marcinkienė M., Chicago, Ill., Mažeikienė O., Cleveland, Ohio, Mikulienė U., Westchester, Ill., Modestavičienė F., Cleveland, Ohio, Petrėnienė G., Sudbury, Ont., Radzevičienė S., Salem, Mass., Ribinskienė O., Colonial Village, Mich., Rimkevičienė A., Chicago, Ill., Santoski G., Chicago, Ill., Savinienė M., Great Neck, N.Y., Šeputienė I. Caracas, Venezuela, Sergautienė F., Burlington, Ont., Simonaitienė B., Detroit, Mich., Slapšienė R., Burbank, Ill., Staškevičienė O., Port Colborn, Ont., Stark B., Santa Monica, Calif., Vaitiekūnienė D., Hamilton, Ont., Vaitienė V., Bloomfield Hts., Mich., Valiūnienė V., Chicago, Ill., Venckuvienė M., Essendon, Australia, Žiedonienė S., Willoughby, Ohio, Žukas J., Baltimore, Md., Žvirgždienė Z., Olympia, Mich.